

Zajímavá a vzácná ornitologická pozorování v jižních Čechách IV

Interesting and rare ornithological records in South Bohemia IV

Vojtěch Kubelka⁽¹⁾ • Jan Havlíček⁽²⁾ • Václav Mikeš⁽³⁾ (eds)

Abstract: This article involves detail descriptions of interesting and rare ornithological records in the region of South Bohemia. The aim is to publish descriptions of extremely rare bird occurrences or unusually high numbers of individuals of some particular rare species, especially massive migrations, breeding or winter irruptions in 2016. The breeding of Cattle Egret (*Bubulcus ibis*) near České Budějovice – the first documented breeding in the Czech Republic, intensive fall migration of Common Crane (*Grus grus*), third record of Pectoral Sandpiper (*Calidris melanotos*) in South Bohemia and high breeding density and spreading of Ural Owl (*Strix uralensis*) in Boletice military training area are included in this issue as well as the summary of other interesting observations. Previous records or regular patterns of each species occurrence are discussed. Record conditions are put in the context with known information from South Bohemia, the Czech Republic or Europe, where appropriate.

Key words: Cattle Egret, Common Crane, rare ornithological records, Pectoral Sandpiper, South Bohemia, Ural Owl.

Abstrakt: Zajímavá a vzácná ornitologická pozorování představují podrobněji komentovaný výskyt ptačích druhů na území jižních Čech. Předmětem zájmu jsou aktuální popisy výskytu velmi vzácných ptačích druhů nebo zaznamenání extrémně vysokého počtu jedinců určitého druhu, zpravidla početný průtah, hnízdění či zimování v roce 2016. V tomto díle je podrobně zpracováno hnízdění volavky rusohlavé (*Bubulcus ibis*) nedaleko Českých Budějovic – první doložené hnízdění druhu v České republice, intenzivní podzimní průtah jeřába popelavého (*Grus grus*), třetí záznam jespáka skvrnitého (*Calidris melanotos*) a vysoká hnízdní hustota i šíření puštíka bělavého (*Strix uralensis*) ve vojenském újezdu Boletice, poté následuje souhrn dalších zajímavých pozorování za uplynulé období. V rámci komentářů k jednotlivým druhům jsou uvedeny dřívější záznamy nebo charakter výskytu druhu v jižních Čechách, případně je situace diskutována v celorepublikovém či evropském kontextu.

Klíčová slova: *Bubulcus ibis*, *Calidris melanotos*, *Grus grus*, jižní Čechy, *Strix uralensis*, výjimečné ornitologické záznamy.

Úvod

Zajímavá a vzácná ornitologická pozorování v jižních Čechách představují podrobněji komentovaný výskyt ptačích druhů na území jižních Čech (dále JČ), shodně se současným vymezením Jihočeského kraje. Jedná se o publikaci s roční periodicitou, která po tři roky doplňovala a nyní již plně nahrazuje (viz dále) Faunistická pozorování členů Jihočeského ornitologického klubu (JOK 2015), která byla zpravidla dvakrát ročně sestavována v letech 1975–2015.

¹⁾ Katedra ekologie, Přírodovědecká fakulta UK, Viničná 7, CZ – 128 44, Praha 2, e-mail: kubelkav@gmail.com

²⁾ Katedra zoologie, Přírodovědecká fakulta JU v Českých Budějovicích, Branišovská 1760, CZ – 370 05, České Budějovice, e-mail: janhavlicek.cz@gmail.com; Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Kaplanova 1931/1, CZ – 148 00 Praha 11, e-mail: jan.havlicek@nature.cz

³⁾ Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích, Dukelská 242/1, CZ – 370 51, České Budějovice, e-mail: mikes@muzeumcb.cz

Čtvrtý díl nejvýznamnějších zjištěných ornitologických vzácností v jižních Čechách se oproti předchozím třem publikacím (Kubelka 2014, 2015 a 2016) výrazně liší v šíři záběru. Na jarní členské schůzi Jihočeského ornitologického klubu v roce 2016 bylo členy odhlasováno zrušení Faunistických pozorování členů Jihočeského ornitologického klubu. Důvodem byl fakt, že v současné době málokdo odevzdává na schůzi faunistické listy (ty budou však i nadále využívány pro účely této publikace), a většina pozorovatelů zadává svá data do elektronické databáze České společnosti ornitologické (ČSO 2017), což je i preferovaný způsob odevzdávání faunistických dat. Faunistická pozorování členů Jihočeského ornitologického klubu tak nebudou nadále sestavována dvakrát ročně, ale naopak budou publikována jako součást tohoto seriálu. Jednotlivá pozorování budou stručně komentována a zasazovaná do kontextu dosavadních záznamů. Z tohoto důvodu je souhrnný přehled zajímavých pozorování v článku podstatně rozsáhlejší oproti předchozím ročníkům.

Z nejzajímavějších pozorování publikovaných v tomto díle je hnízdění volavky rusohlavé (*Bubulcus ibis*) poblíž Českých Budějovic, vůbec první hnízdění druhu v České republice, podzimní průtah jeřába popelavého (*Grus grus*), třetí záznam jespáka skvrnitého (*Calidris melanotos*) a vysoká hnízdní hustota i šíření puštíka bělavého (*Strix uralensis*) v jihozápadní části ptačí oblasti Boletice v letech 2015–2016. Rozsáhlejší odstavce jsou doplněny např. informacemi o druhém hnízdění vlyh pestré (*Merops apiaster*), dalších výskytech chocholouše obecného (*Galerida cristata*), zřejmě úspěšném zahnízdění konipasa citrónového (*Motacilla citreola*) na Šumavě a odchyení pěnice vousaté (*Sylvia cantillans*) na Písecku, vůbec prvním zastižení druhu v České republice.

Metodika

Formou samostatných příspěvků jsou podrobně zpracovány a do kontextu zasazeny výskyty nových druhů ptáků pro JČ, nově hnízdících druhů, zjištění extrémně vzácných druhů ptáků (např. s méně než 10 existujícími záznamy na území JČ, nebo druhů dříve hojnějších, ale v současnosti vymizelých), dále data rozšiřující známou dobu výskytu druhu v JČ, druhy s rekordními počty záznamů či zjištěných jedinců za určité období (zejména masivní průtah, zimní irupce a hnízdění ve vysokém počtu).

Na samostatné příspěvky navazuje kapitola s krátce komentovanými pozorováními splňujícími uvedená kritéria a dalšími záznamy vybranými na základě uvážení editorů. V odůvodněných případech jsou zahrnuta i nově objevená historická pozorování, která doposud nebyla publikována. Nejprve jsou uvedeny druhy kategorie A a B (tj. druhy přirozeně se vyskytující na území ČR) podle Faunistické komise (FK) České společnosti ornitologické (FK ČSO 2017) a v samostatné kapitole jsou zařazena pozorování druhů kategorie C, D a E (druhy, kde existuje pochybnost o přirozeném výskytu, uprchlíci z chovů a zajetí).

U pozorování druhů, jejichž záznamy podléhají posuzovacímu procesu FK ČSO jsou uvedeny co nejaktuálnější informace o zaslání/nezaslání, případně akceptování pozorování včetně jednacích čísel. Tyto druhy jsou v textu označeny symbolem *. Pozorování, která byla FK ČSO zamítnuta zde nejsou publikována. Aktuální doplnění k dříve publikovaným pozorováním, zejména pokud se jedná o zamítnutí ze strany FK ČSO, jsou po zveřejnění této skutečnosti uvedena na konci článku. Ve všech třech hlavních částech článku je využívána nomenklatura a taxonomické řazení druhů podle BOU (2013).

Při shromažďování informací o jednotlivých druzích jsou vždy využity všechny dostupné údaje z databáze ornitologických pozorování České společnosti ornitologické – Avif (ČSO 2017), údaje odevzdané do kartotéky JOK (JOK 2017), případně další údaje poskytnuté jednotlivými pozorovateli osobně či elektronicky. V této souvislosti je důležité mít na paměti, že v JČ působí i ornitologové, kteří svá pozorování ptáků nesdílí ani v databázi Avif (ČSO 2017), ani formou odevzdaných faunistických listů a jejich data proto nemohou být do této publikace zahrnuta,

přestože později mohou být zveřejněna jinde. Informace o počtu doposud zjištěných záznamů vzácných druhů v JČ, stejně jako jejich nejvyšší zjištěné početnosti, se opírají zejména o aktuální publikaci komplexně shrnující data o avifauně JČ (Kloubec et al. 2015). Přes pečlivé studium všech současně dostupných literárních pramenů je zřejmé, že některé historické záznamy mohou být zmíněny v dosud nedostupných zdrojích, a proto je vždy (zvláště v případě celkového počtu historických záznamů) potřeba hodnotit zde uvedené počty jako minimální.

Pokud pochází záznam z více zdrojů, je upřednostňována citace databáze Avif (ČSO 2017). V souhrnných tabulkách jsou z důvodu přehlednosti uvedeni nejvýše dva autoři pozorování, všechny pozorovatele je možné dohledat v původním zdroji. Při souhrnné citaci více pozorování najednou nejsou uvedeni jednotliví autoři. Lokalita je vždy doplněna zkratkou okresu, např. (CB = České Budějovice) a číslem kvadrátu mapovací sítě, např. [6952].

V textu jsou využívány následující zkratky: ad. = dospělý jedinec, ČSO = Česká společnost ornitologická, ex. = exemplář (jedinec), F = samice, FK ČSO = Faunistická komise České společnosti ornitologické, juv. = mladý vzletný, ale nedospělý jedinec, M = samec, PŠ = prostý šat, pull. = mládě v prachovém peří, SŠ = svatební šat.

Vyhnízdění volavek rusohlavých (*Bubulcus ibis*) na Českobudějovicku, první prokázané hnízdění v České republice

Volavka rusohlavá je menším druhem bílé volavky, který v současnosti obývá všechny kontinenty kromě Antarktidy (Martínez-Vilalta et al. 2017). Tento původně starosvětský druh, se samovolně rozšířil v průběhu 20. století do Severní (Crosby 1972), Střední (Krebs et al. 1994) i Jižní Ameriky (Petry & Da Silva Fonseca 2005) a Austrálie (McKilligan 1997). V současnosti na řadě míst svého areálu svoji početnost stále ještě zvyšuje (Martínez-Vilalta et al. 2017). Volavka rusohlavá v euroasijské části areálu zpravidla hnízdí na stromech a keřích ve smíšených koloniích s ostatními volavkovitými ptáky (Pajero et al. 2001, Hilaluddin et al. 2003, Dragonetti & Giovacchini 2009, Ashoori & Barati 2013, Charalambidou & Gucl 2013). Typickým chováním je následování dobytka a dalších zvířat a lov vyplašeného hmyzu (Martínez-Vilalta et al. 2017).

K rozšíření volavky rusohlavé došlo i v oblasti Středozevního moře (např. Bachir et al. 2008), zejména jižní Evropě (BirdLife International 2004, Ramo et al. 2013, Št'astný & Hudec 2016). Přesto v České republice doposud existovalo jen asi 20 pozorování jednotlivců s větší frekvencí výskytu v posledních letech, v některých případech se však jednalo o uprchlíky z chovů (Hora in Kloubec et al. 2015, Št'astný & Hudec 2016, ČSO 2017, FK ČSO 2017). V JČ byl druh do roku 2016 zaznamenán pětkrát, z toho pouze ve dvou případech je možné usuzovat na výskyt divokého jedinca (Hora in Kloubec et al. 2015).

V roce 2016 došlo k úspěšnému vyhnízdění volavek rusohlavých v ptačí oblasti Českobudějovické rybníky (tab. 1). Poprvé byly 4 ad. volavky rusohlavé zjištěny 24. 4. na pastvině jižně od Zajícovského rybníka. Ve dnech 1. 5. – 4. 5. se zde zdržovali čtyři ptáci stále pohromadě, sbírali potravu na pastvině spolu s dobytkem. Dva ptáci byli plně vybarveni ve SŠ, včetně růžového kořene zobáku, dva ptáci byli v letním šatě, ale se žlutým zobákem. Všichni ptáci byli v dobré kondici, vzletní a bez kroužků (tab. 1). Telefonátem byla vyloučena možnost, že se jednalo o ptáky uprchlé ze ZOO Ohrada u Hluboké nad Vltavou (viz komentář u pozorování Z. Valeše, ČSO 2017). Dne 4. 5. byly odpoledne poprvé zjištěny jen 3 ex., stejně tak byli pozorováni jen tři jedinci 6. 5. a 7. 5. (tab. 1).

Zásadní je zjištění z rána 7. 5., kdy byli 4 ad. jedinci pozorováni na ostrůvku Nového Vrbenského rybníka (obr. 1–2 v barevné příloze 5), asi 4 km od místa všech dosavadních pozorování. Tentýž den byli tři ptáci zaznamenáni opět na pastvině u Zajícovského rybníka, kde se 9. 5. dokonce znovu vyskytli čtyři dospělí ptáci pohromadě. Poté nebyli čtyři jedinci společně pozorováni přes dva měsíce. Na pastvině u Zajícovského rybníka byli zjišťováni pravidelně 1–2, vzácně i tři ad. jedinci až do 6. 7. (tab. 1). Ptáci se po celou dobu chovali naprosto přirozeně a často byli pozorováni přímo

Tab. 1 – Pozorování volavek rusohlavých (*Bubulcus ibis*) v jižních Čechách v roce 2016.
Tab. 1 – Observations of *Cattle Egret* (*Bubulcus ibis*) in South Bohemia in 2016.

Datum Date	Počet Number	Poznámky Notes	Pozorovatel Observer	Zdroj Source
24. 4.	4 ad.	v komentářích pozdějších pozorování	M. Jariabková	ČSO 2017
1.–3. 5.	4 ad.	celkem 10 záznamů	celkem 10 záznamů	ČSO 2017
4. 5.	4 ad.	8:40, sběr potravy, společně s dobytkem, vzletně, bez kroužků, 2 ad. SŠ	V. Kubelka	ČSO 2017
4. 5.	3 ad.	10:40, sběr potravy bokem od dobytka, min. 1 ad. SŠ (foto), 1 ex. asi chybí	V. Kubelka	ČSO 2017
5.–6. 5.	4 ad.	foto min. 1 ad. v SŠ	celkem 4 záznamy	ČSO 2017
6. 5.	3 ad.	12:40–12:50, obírají hmyz přímo kravám z hlav, 1 ex. na lokalitě asi chybí	V. Kubelka	ČSO 2017
6. 5.	4 ad.	13:00–13:20	F. Marec a M. Korchová	ČSO 2017
7. 5.	3 ad.	6:30–7:30, foto min. 1 ad. v SŠ	J. Haber	ČSO 2017
7. 5.	2 ad.	8:08, 9:05–9:15, 9:30	celkem 3 záznamy	ČSO 2017
8. 5.	1–3 ad.	ráno 1 ex., v poledne 3 ex., celkem 3 záznamy	celkem 3 záznamy	ČSO 2017
9. 5.	3–4 ad.	ráno žádná volavka rusohlavá, později během dne 3–4 ad.	celkem 4 záznamy	ČSO 2017
10.–11. 5.	1–2 ad.	celkem 4 záznamy	celkem 4 záznamy	ČSO 2017
13. 5.	1 ad.	14:00	J. Šimek a L. Vozábal	ČSO 2017
14.–16. 5.	2–3 ad.	celkem 4 záznamy	celkem 4 záznamy	ČSO 2017
21. 5.	1 ad.	10:45, 13:15, žlutý zobák, obírá hmyz z krav	celkem 2 záznamy	ČSO 2017
26. 5.	2 ex.	-	J. Šimek	ČSO 2017
29. 5.	1 ex.	12:25–12:25	J. Vlček	ČSO 2017
7. 6.	1 ad.	7:40–8:00, tentokrát na louce hned vedle pastviny, žlutý zobák (foto)	J. Ebr	ČSO 2017
17. 6.	1 ex.	15:45	T. Bodnár a J. Kloubcová	ČSO 2017
24. 6.	2 ad.	18:15–18:30, sběr hmyzu z těl krav plemena „limousine“	F. Marec a A. van't Hof	ČSO 2017
26. 6.	2 ad.	1 ex. odletl jižním směrem, 1 ad. na fotce má žlutý zobák	O. a R. Boháčovi	ČSO 2017
27. 6.	1 ad.	1 ad. na fotce má žlutý zobák	P. Albert	ČSO 2017
3.–6. 7.	1–3 ad.	na fotkách jsou vidět jen jedinci se žlutými zobáky	celkem 4 záznamy	ČSO 2017

Tab. 1 – Pokračování.
Tab. 1 – Continued.

Datum Date	Počet Number	Poznámky Notes	Pozorovatel Observer	Zdroj Source
13. 7.	4 ad.	15:15, louka mezi sádkami a rybníkem Čejkovický, chybí růžové zbarvení zobáku	V. Kubelka	ČSO 2017
19.–20. 7.	1–3 ad.	-	celkem 3 záznamy	ČSO 2017
30.–31. 7.	1 ad.	dle fotky 1 ad. v letním šatě, ale ne SŠ (má žlutý zobák)	celkem 2 záznamy	ČSO 2017
6. 8.	5 ex.	4 ad. + 1 juv.	Š. Vidner	ČSO 2017
7. 8.	5 ex.	po 9. hodině ráno, min. 1 juv.	A. Funk	ČSO 2017
7. 8.	6 ex.	11:04–11:20, 3 ad. + 3 juv.	J. Vlček	ČSO 2017
8. 8.	1 ex.	-	M. Frencl	ČSO 2017
12. 8.	1 ex.	-	R. Mourek	ČSO 2017
13. 8.	3 ex.	1 ad. + 2 juv.	Mar. Šálek	ČSO 2017
20.–21. 8.	2–4 ex.	2 ad. + 2 juv.	celkem 3 záznamy	ČSO 2017
3. 9.	4 ex.	-	J. Nacházel	ČSO 2017
4. 9.	4 ex.	3 ad. + 1 juv.	J. Vondřka	in litt.
Vrbenské rybníky (CB) [6952]				
7. 5.	4 ex.	6:00–9:00, Nový Vrbenský rybník (ostrůvek), foto, min. 1 ad. SŠ	Z. Ondrášek	ČSO 2017
18. 5.	1 ad.	15:30–17:45, Nový Vrbenský rybník (ostrůvek)	R. Zapletal et al.	ČSO 2017
24. 5.	1 ex.	Nový Vrbenský rybník (ostrůvek)	M. Frencl	ČSO 2017
11. 7.	1 ad.	Nový Vrbenský rybník (ostrůvek) v letním šatě, ale ne SŠ (má žlutý zobák)	V. Kubelka	ČSO 2017
12. 7.	4 ad.	14:50–17:50, Nový Vrbenský rybník (ostrůvek)	P. Brandl	ČSO 2017
18. 7.	1 ad.	přelet západním směrem přes hráze mezi Novým a Starým Vrbenským rybníkem	A. Klimeš	ČSO 2017
27. 7.	1 ex.	rybník Domin	Z. Souček	ČSO 2017
13. 8.	1 ex.	rybník Domin	J. Zimola	ČSO 2017

Tab. 1 – Pokračování.
Tab. 1 – Continued.

Datum	Počet	Poznámky	Pozorovatel	Zdroj
Date	Number	Notes	Observer	Source
		další lokality na Českobudějovicku (ČB)		
18. 5.	1–2 ad.	14:00, 15:00–15:30, Starohaklovský rybník, pastvina/louka [7052]	celkem 2 záznamy	ČSO 2017
19. 5.	2 ex.	18:53–18:54, louka jižně od rybníka Zdráhanka [7052], sběr potravy	J. Vlček	ČSO 2017
21. 5.	1 ad.	10:30, 13:00, Starohaklovský rybník, pastvina [7052] žlutý zobák, 2 záznamy	celkem 2 záznamy	ČSO 2017
21. 5.	1 ex.	13:00–14:00, Novohaklovský rybník [7052]	S. a P. Sekerkoví	ČSO 2017
3. 7.	3 ex.	11:00–12:00, Starohaklovský rybník, pastvina/louka [7052]	Š. Vidner	ČSO 2017
29. 7.	3 ad.	Zbudovská blata [6951], v hejnu s volavkami stříbřitými a volavkami bílými	J. Brückner	ČSO 2017

při ozobávání hmyzu z těl krav nebo při následování dobytka, což je typický způsob lovu potravy volavek rusohlavých (např. Thompson et al. 1982). Po 7. 5. již také nebyli popsáni, či spolehlivě zdokumentováni jedinci ve svatebním šatě s růžovým kořenem zobáku (tab. 1). Květnová pozorování byla akceptována FK ČSO pod číslem 16/2016 (FK ČSO 2017). Od 18. 5. byli dospělí ptáci (nejčastěji jednotlivě či ve dvojici) pozorováni při sběru potravy na několika dalších lokalitách, zpravidla na jiných pastvinách, či čerstvě posečených loukách: pastvina u Haklových Dvorů, louka jižně od rybníka Zdráhanka, na Novohaklovském rybníce a nepravidelně byli ptáci zjišťováni na ostrůvku Nového Vrbenského rybníka. Čtyři dospělí byli zjištěni pohromadě opět až 12. 7. na ostrůvku Nového Vrbenského rybníka a den poté při sběru potravy na louce severně od rybníka Blatec u Čejkovic, ptáci již neměli SŠ, ale jen letní šat se žlutými zobáky. Ve druhé půli července byly 1–3 ex. pozorovány na Vrbenských rybnících (i na Dominu), na Mlýnském rybníce u Čejkovic a na přilehlých sádkách. Nejdále byli zaznamenáni 3 ad. jedinci na Zbudovských blatech, asi 12 km od Nového Vrbenského rybníka (tab. 1).

Dalším klíčovým pozorováním bylo zjištění skupiny 5 ex. volavky rusohlavé, včetně jednoho čerstvě vzletného mláděte dne 6. 8. na Mlýnském rybníce u Čejkovic. Maximálně bylo pozorováno a fotograficky zdokumentováno 6 ex. (z toho tři vzletná mláďata) dne 7. 8. Poté následovalo již jen jedno zjištění 1 ex. z rybníka Domin a několik pozorování ptáků z Mlýnského rybníka a blízkého okolí. Tam také byli naposledy pozorováni 3 ad. + 1 juv. dne 4. 9. 2016 (tab. 1).

K úspěšnému zahnízdění zřejmě jednoho páru volavek rusohlavých a vyvedení alespoň 3 juv. tedy s největší pravděpodobností došlo právě ve smíšené kolonii kvakošů nočních (*Nycticorax nycticorax*), volavek stříbřitých (*Egretta garzetta*) a kolpíků bílých (*Platalea leucorodia*) na ostrůvku Nového Vrbenského rybníka. Zde byly volavky rusohlavé opakovaně pozorovány v době, kdy postupně začínali jednotliví ptáci (zejména jedinci ve SŠ) ze čtveřice chybět na pastvině u Zajícovského rybníka (tab. 1). Předpokládané hnízdiště odpovídá také zahraničním poznatkům o hnízdění ve smíšených koloniích s ostatními volavkovitými ptáky (např. Martínez-Vilalta et al. 2017). Jako alternativní hnízdiště byla navržena lokalita na Starohaklovském rybníce (J. Vlček, ČSO 2017). Ta je sice blíže pastvině u Zajícovského rybníka i Mlýnskému rybníku a mohla snáze unikat pozornosti, avšak absence jakéhokoliv pozorování volavek rusohlavých z této lokality, a to i během návštěvy kroužkování kvakošů nočních 10. 6. 2016 (J. Riegert in litt.), nasvědčují spíše hnízdění na Novém Vrbenském rybníce. Přestože jsou Vrbenské rybníky pravidelně navštěvovány řadou pozorovatelů, poznámky u jednotlivých záznamů naznačují, že volavky rusohlavé se chovaly dosti nenápadně a často i během pozorování rychle zmizely (ČSO 2017). Lze tudíž předpokládat, že i mláďata mohla na zarostlém a nepřehledném ostrůvku, popř. i jinde v blízkém okolí před opuštěním lokality unikat pozornosti pozorovatelů. Např. 11. 7. 2016 byl na ostrůvku pozorován jen jeden dospělý jedinec volavky rusohlavé již v letním (nikoliv však hnízdním svatebním šatě), dále však jen mláďata volavek stříbřitých a kvakošů nočních (V. Kubelka, ČSO 2017).

Pozorování čtyř divokých volavek rusohlavých je pro Českou republiku unikátní, neboť doposud byli zjišťováni jen jednotlivci, stejně jako více než čtyři měsíce trvající kontinuální výskyt tohoto druhu v jedné oblasti. Nejvýznamnějším zjištěním je prokázání hnízdění. Nám nejbližší pravidelná hnízdiště druhu se nacházejí v deltě Dunaje, v italské nížině Pádu a na několika místech ve Francii (BirdLife International 2017), avšak ojedinělá zahnízdění mimo hnízdní areál druhu již byla zaznamenána např. ve Velké Británii v roce 2008 (BBC 2008).

Doba dvou měsíců, po kterou nebyli všichni čtyři dospělí jedinci na Českobudějovicku pozorováni spolu, dobře odpovídá 21–26 dennímu intervalu pro inkubaci a 30 dnům potřebným pro dosažení vzletnosti mláďat (Martínez-Vilalta et al. 2017). Zde popisované hnízdění je mírně zpožděné za hnízdním obdobím populace ve střední Itálii (Dragonetti & Giovacchini 2009), což dobře koresponduje s klimatem České republiky a dobou hnízdění ostatních volavkovitých ptáků (Šťastný & Hudec 2016). Vzhledem ke stálému rozšiřování areálu druhu v Evropě (BirdLife International 2004, Šťastný & Hudec 2016) a silné filopatrii (Martínez-Vilalta et al. 2017) je

pravděpodobně, že se s volavkami rusohlavými budeme v české přírodě setkávat stále častěji, a že k hnízdění na Českokubudějovicku možná nedošlo naposledy.

Vojtěch Kubelka & Jan Havlíček

Průtah jeřábů popelavých (*Grus grus*) v jižních Čechách na podzim 2016

Jeřáb popelavý je druhem obývajícím zejména bažinaté oblasti euroasijské tajgy (Hudec & Šťastný 2005). V posledních desetiletích se jeho hnízdiště rozšiřují k jihu, kde druh úspěšně obsazuje různé části České republiky (Šťastný et al. 2006, ČSO & ČZU 2017), přibývá i v JČ, kde je však stále nejčastěji zjišťován na průtahu (Hora in Kloubec et al. 2015). Po několika letech jsme byli v JČ opět svědky silného průtahu jeřábů popelavých v podzimních měsících roku 2016.

Průtah proběhl v několika vlnách. První a zároveň nejsilnější vlna byla zaznamenána ve dnech 28.–31. října. V této době byla početná hejna pozorována na více než 20 místech JČ (viz tab. 2). Kromě protahujících hejn bylo zaznamenáno v několika případech přenocování hejn na bahnech vypuštěných rybníků a na mokřadech a následně ranní a dopolední pastva na sousedících polích, zejména na kukuřičných strništích. Především se jednalo o přenocování velmi početného hejna asi 500 ex. na polovypuštěném rybníce Dehtáři, další početná hejna přenocovala na bahnech rybníka Ruda u Branné a na Novořeckých močálech na Třeboňsku. Pasoucí se hejno bylo pozorováno také na polích pod hrází rybníka Velký Tisý u Lomnice nad Lužnicí (viz tab. 2 a obr. 3 v barevné příloze 6).

Druhá, již mnohem slabší vlna průtahu následovala ve dnech 13.–18. listopadu, kdy bylo několik protahujících hejn o početnosti 40–100 ex. pozorováno na Českokubudějovicku a na Blatensku. V jednom případě bylo také zaznamenáno nocování u rybníka Hajnice u Břeží na Blatensku. Naprosto výjimečné je potom pozorování protahujícího hejna min. 300 ex. u Nebahov na Prachaticku ještě 11. prosince (viz tab. 2). Celkově lze odhadnout, že na podzim 2016 protáhlo v JČ několik tisíc jeřábů popelavých.

Zastávka jeřábího hejna u Dehtáře a sběr potravy v okolí byly pozorovány již vícekrát – poprvé 20. listopadu 2008, kdy se zde zdržovalo hejno asi 170 ex. (J. Závora a J. Bohdal in verb.), a dvakrát v říjnu 2014: 24. 10. hejno 72 ex. (F. Marec a L. Slavětínský, ČSO 2017) a 30. 10. skupina 22 ex. (Z. Klimeš, ČSO 2017). Vždy se jednalo o sudé roky, kdy byl Dehtář polovypuštěný před výlovem. Na Třeboňsku bylo nocování na bahnech vypuštěných rybníků pozorováno poprvé.

Pokud jde o směr tahu, většina pozorovatelů (10 případů) uváděla směr přeletu k severozápadu (nejčastěji) či západu. Ve třech případech byl ovšem uveden směr přeletu k jihu, v jednom případě k jihovýchodu a v jednom případě k severu. Na podzim 2016 bylo mimo JČ pozorováno minimálně 10 protahujících hejn v Plzeňském kraji, především na Klatovsku a Tachovsku. V ostatních krajích České republiky byl výskyt protahujících hejn zaznamenán jen zcela ojediněle (ČSO 2017). Vzhledem k tomu, je možno předpokládat, že naprostá většina hejn táhla v JČ opravdu od jihovýchodu z Rakouska k severozápadu či západu do západních Čech a posléze do Bavorska, jinak by musel být průtah jeřábů pozorován i v dalších regionech České republiky.

Můžeme zároveň rekapitulovat průběh podzimního průtahu jeřábů JČ v jednotlivých letech od prvního masivního průtahu v roce 2012, kdy byl zaznamenán průtah mnoha tisíc jeřábů během několika dnů, 11.–13. listopadu (Pykal 2013). V následujícím roce 2013 bylo pozorováno jediné podzimní hejno asi 100 ex. 19. října u Mahouše (PT) [6951] (P. Síčková a V. Kerl, ČSO 2017). V roce 2014 byl průtah opět početnější, v první vlně (24.–30. října) bylo pozorováno minimálně sedm hejn o početnosti 22–126 ex., ve druhé vlně (12.–22. listopadu) čtyři hejna o početnosti 18–75 ex. V roce 2015 jeřábi protahovali opět ve dvou vlnách. V první vlně (24.–29. října) bylo pozorováno minimálně deset hejn o 25–200 ex. (z nich několik bylo pouze slyšeno za tmy, početnost nebyla odhadnuta). Druhá slabší vlna proběhla ve dnech 8.–13. listopadu, zaznamenána byla tři hejna o početnosti 45–138 ex. (ČSO 2017, J. Černý in verb., P. Jakeš in verb., J. Kotrba in verb.).

V letech 2014–2016 tedy probíhal průtah shodně ve dvou vlnách, první koncem října a druhá v období 10.–20. listopadu. V letech 2014–2015 byl ovšem průtah mnohem slabší, celkový počet protahujících

jeřábů v JČ lze odhadnout na stovky jedinců (max. do 1000 ex.), zatímco v roce 2016 protáhlo na podzim jižními Čechami zřejmě několik tisíc jeřábů.

Tento poměrně nový jev, kdy se zřejmě část jeřábů z východní tahové cesty, z podzimního shromaždiště na Hortobagy v Maďarsku, odděluje a vydává západním směrem, je některými autory považován za důsledek nového stále využívanějšího zimoviště v Camargue (P. Lumpe & M. Ticháčková in verb., Andreska 2017).

Jiří Pykal

Třetí záznam jespáka skvrnitého (*Calidris melanotos*) v jižních Čechách

Jespák skvrnitý je běžným obyvatel severoamerické tundry a ruské Arktidy až po poloostrov Tajmyr, zimoviště druhu se nachází zejména v Jižní Americe, částečně také na Novém Zélandu a v Austrálii (Cramp & Simmons 1983, van Gils et al. 2017). Samci při obhajobě teritoria a toku mezi sebou soupeří o přízeň co nejvíce samic a dokáží přitom téměř nespát až po dobu tří týdnů. Navíc se ukázalo, že samci, kteří častěji spí, zároveň plodí méně potomků (Lesku et al. 2012). Samci nejen že nespí, ale jak ukázaly aktuální výsledky sledování ptáků pomocí satelitní telemetrie, jsou schopni během krátkého arktického léta nalétat průměrně 3 000 km, maximálně téměř neuvěřitelných 13 000 km při návštěvě dalších hnízdišť (Kempnaers & Valcu 2017). Proto není divu, že ptáci s takovými letovými schopnostmi patří mezi nejčastější americké zatoulance rodu *Calidris* do Evropy (Cramp & Simmons 1983, van Gils et al. 2017) včetně České republiky (Hudec & Šťastný 2005).

Mladý jespák skvrnitý byl ve dnech 28. 9. – 29. 9. 2016 (F. Pochmon et al., celkem 4 záznamy, ČSO 2017, J. Kopecký in litt.) pozorován na Knížecím rybníce (CB) [6951] ve společnosti bekasin otavních (*Gallinago gallinago*) a dalších bahňáků (obr. 4 v barevné příloze 6). V následujících dnech již pták na lokalitě nebyl zjištěn. Pozorování bylo FK akceptováno pod číslem 105/2016 (FK ČSO 2017). Výskyt tohoto jedince dobře zapadá do kontextu dosavadních dvou záznamů z JČ (Kubelka in Kloubec et al. 2015) i pozorování z jiných částí České republiky, kde je jespák skvrnitý nejčastěji pozorován právě v září (Hudec & Šťastný 2005). V roce 2016 nebyl jiný jespák skvrnitý v České republice pozorován, v letech 2014 a 2015 byl druh zjištěn jen jednou, a v roce 2013 byl na území České republiky zaznamenán třikrát (ČSO 2017).

Vojtěch Kubelka

Mimořádná početnost puštíka bělavého (*Strix uralensis*) v ptačí oblasti Boletice

Puštík bělavý je sova s kontinuálním rozšířením v zóně evropské a asijské tajgy, několik oddělených horských populací existuje i ve střední Evropě (Hudec & Šťastný 2005), jediná hnízdiště v České republice se nacházejí v beskydské oblasti a na Šumavě (Šťastný et al. 2006, Hora et al. 2015). Výskyt a početnost puštíka bělavého na Šumavě prošly poměrně výraznými změnami. Ještě koncem 19. století tento druh na Šumavě pravidelně hnízdil, četné údaje z té doby naznačují možný hnízdní výskyt i z jejího podhůří a ojedinelé z dalších oblastí JČ. Počátkem 20. století patrně docházelo ke snižování jeho početnosti a od konce dvacátých let byl již puštík bělavý na české, německé i rakouské straně Šumavy považován za vyhynulý druh. Příčinou tak výrazného úbytku je zřejmě kombinace odstřelu s některými nepříznivými okolnostmi vývoje životních podmínek. Od třicátých do sedmdesátých let 20. století bylo evidováno jen několik pozorování; jednalo se zřejmě o náhodné zálety z míst trvalého rozšíření, ale nelze vyloučit ani možnost přežití zbytkové původní šumavské populace. Od sedmdesátých let začal být puštík bělavý vysazován na německé straně Šumavy, od roku 1995 i na české. Doposud se na celé Šumavě vypustilo více než 300 ex. V roce 1998 bylo na české straně Šumavy po dlouhé době opět prokázáno hnízdění a následovaly další ojedinelé záznamy včetně zahnízdění, a to ve zjevné souvislosti s vypouštěnými ptáky (Kloubec 1997, Horal et al. 1998, Kloubec et al. 2005). V uplynulých 20 letech se odhady početnosti populace puštíka bělavého na celé české straně Šumavy poměrně rychle zvýšily a v posledních letech činily nejméně 15–20 párů, na německé straně pak okolo 25–30 párů, zatímco na rakouské straně jsou doposud pozorování jen sporadická (Kloubec et al. 2015).

Tab. 2 – Pozorování jerábů popelavých (*Grus grus*) na podzimním průletu v jižních Čechách v roce 2016.
 Tab. 2 – Observations of Common Crane (*Grus grus*) in South Bohemia in 2016.

datum date	hodina hour	lokality site	počet number	pozorovatel observer	zdroj source	poznámka note
28. 10.	16:00–16:10	Cetviny (CK) [7353]	120 ex.	J. Bureš a E. Burešová	ČSO 2017	přelet k sz.
28. 10.	17:40–17:45	Lišov (CB) [6953]	200–250 ex.	J. Vlček	ČSO 2017	přelet k sz.
28. 10.	17:50–17:55	Hořice na Šumavě, Skláře (CK) [7251]	140 ex.	T. Dostál	ČSO 2017	přelet k ssz.
28. 10.	v podvečer	Novorožské močály (JH) [6955]	cca 120 ex.	L. Šimek	in verb.	přistávající hejno
28. 10.	pozdě odpoledne	rybník Dehtář (CB) [6951]	cca 500 ex.	L. Slavětinský	ČSO 2017	přistávající hejno
28. 10.	19:50–20:00	Holubov (CK) [7151]	odhad 30–50 ex.	P. Jakeš	in verb.	přelet k sz.
28. 10.	21:30–21:32	Prachalice (PT) [6949]	odhad min. 50 ex.	T. Had	ČSO 2017	-
28. 10.	21:28–21:30	Žimutice (CB) [6853]	odhad max. 50 ex.	M. Chaloupka	ČSO 2017	přelet k zsz.
29. 10.	7:40–8:00	rybník Dehtář (CB) [6951]	cca 500 ex.	F. Marec, L. Slavětinský a H. Slavětinská	ČSO 2017	nocování na bahnech rybníka, ráno pastva na kukuričném stržišti
29. 10.	9:02–9:04	Prachalice (PT) [6949]	85 ex.	T. Had a L. Had	ČSO 2017	přelet k sz.
29. 10.	10:00–12:00	Lomnice nad Lužnicí, pod hrází V. Tisého (JH) [6954]	80 ex.	J. Ševčík a J. Neudert	ČSO 2017, in verb.	pastva na kukuričném stržišti a na louce
29. 10.	12:00–12:10	Lomnice nad Lužnicí (JH) [6954]	cca 120 ex.	J. Korběl	ČSO 2017	odlet k sev. z polí pod hrází V. Tisého
29. 10.	?	Lomnice nad Lužnicí (JH) [6954]	80 ex.	M. Kipson a M. Šálek	ČSO 2017	kroužení, odlet k sz.
29. 10.	11:25–11:55	rybník Dehtář, Strýčice (CB) [6951]	cca 500 ex.	P. Albert, V. Albertová, A. Marek a M. Marková	ČSO 2017	postupný odlet k záp.
29. 10.	12:20–13:00	Vodňany (ST) [6851]	127 ex.	M. Kulhavý	ČSO 2017	přelet k jihu ve třech hejnech kroužení nad lokalitou 30 minut, pak přelet k jihu
29. 10.	14:30–15:00	Šumavské Hoštice (PT) [6949]	150 ex.	E. Gajdoš	ČSO 2017	

Tab. 2 – Pokračování
Tab. 2 – *Continue*

datum date	hodina hour	lokality site	počet number	pozorovatel observer	zdroj source	poznámka note
29. 10.	?	Stachy, Zadov (PT) [6947]	85 ex.	M. Strnad	ČSO 2017	přelet k sz., dvě hejna, první hejno pouze slyšeno
29. 10.	večer	Branná, rybník Ruda (CB) [7054]	několik set	p. Čermák	J. Ševčík in verb.	nocování na dně vypuštěného rybníka
30. 10.	16:00–18:00	Kestrňany (PI) [6750]	min. 150 ex.	Z. Ondrášek	ČSO 2017	přelet k záp.
31. 10.	12:00	Mazelov (CB) [6853]	50 ex.	J. Ševčík	in verb.	další přeletující hejna jen slyšena
31. 10.	12:20–12:21	Záhvozdí (PT) [7149]	?	M. Lazarovič a A. Bláhová	ČSO 2017	jen slyšené přeletující hejno
31. 10.	13:45–13:46	České Budějovice (CB) [7052]	min. 40 ex.	L. Čertík	ČSO 2017	přelet k sz.
14. 11.	večer	Vitín (CB) [6953]	cca 100 ex.	F. Jakeš	in verb.	přelet k sev.
17. 11.	10:00	Blatná (ST) [6549]	40 ex.	V. Koubek a P. Pavlík	ČSO 2017	přelet k záp.
18. 11.	16:30–16:33	Březí, rybník Hajnice (ST) [6448]	70–80 ex.	R. Muliáček a V. Sedláček	ČSO 2017	nocování
11. 12.	14:40–12:00	Nebahovy, Jelemek (PT) [7050]	min. 300 ex.	J. Vělek	ČSO 2017	přelet k jv.

Puštík bělavý na Šumavě upřednostňuje spíše nižší teplejší polohy s pralesovitými zbytky smíšených porostů, a to zvláště v místech tradičního výskytu před 100 lety, která leží především v širší oblasti jižně od Vimperka a Volar. Do této oblasti spadá i západní část ptačí oblasti Boletice (dále jen PO), kde byly sovy dlouhodobě monitorovány a početnost puštíka bělavého odhadována na 2–3 obsazená teritoria (Kloubec et al. 2015). V letech 2010 a 2016 bylo na tomto území (lesní komplexy Špičák, Knížecí stolec a Dlouhý hřbet) s podporou státního podniku Vojenské lesy a statky České republiky, divize Horní Planá, nainstalováno 50 hnízdních budek speciálně určených pro tento druh, dalších 10 budek se zde nacházelo z dřívějších let. Tyto budky umístěné do vhodných biotopů (staré smíšené nebo listnaté porosty pralesovitého charakteru) se pro zahnízdění puštíka bělavého velmi osvědčily. V roce 2015 byly ve 3 budkách nalezeny hnízdící páry a v dalších 2 budkách zbytky po jeho dřívějších hnízděních. V roce 2016 puštík bělavý hnízdil v dalších 2 budkách a byl pozorován i v blízkosti 3 nových budek, v roce 2017 bylo hnízdění prokázáno v dalších 2 budkách (vše kvadráty 7149 a 7150).

Z obsazených hnízdních budek byly sebrány a determinovány zbytky potravy (leg. J. Adam a B. Kloubec, det. J. Obuch, celkem 981 ex. determinovaných položek). Rozbory potvrdily, že potrava puštíka bělavého je velmi pestrá, což se týká jak jejího druhového spektra (celkem 33 druhů savců a ptáků), tak velikosti kořisti či způsobu lovu (puštík loví v noci i ve dne, v lesním prostředí i v otevřené krajině, na zemi a zřejmě i na stromech). V potravě převažovaly běžné druhy drobných savců, nalezeny byly i vzácnější druhy, např. myšivka horská (*Sicista betulina*, kvadrát 7150). Za faunisticky nejzajímavější však bezesporu patří nález zbytků 1 ex. kalouse pustovky (*Asio flammeus*) v budce zhruba 2 km východně od obce Slunečná (kvadrát 7149), v jejímž okolí byla tato sova v období od druhé poloviny dubna do první poloviny května 2016 patrně puštíkem ulovena.

V letech 2015–2017 proběhl intenzivní průzkum vokálně obhajovaných teritorií sov s pomocí nové metody – nahrávacích zařízení, umístěných v jarních obdobích (únor–červen) systematicky v souvislých lesních porostech v západní a severní části PO Boletice. Po vyhodnocení několika set celonočních nahrávek (leg. J. Adam a B. Kloubec, det. J. Adam, I. Hertl, B. Kloubec, R. Ševčík) bylo velmi překvapivě zjištěno, že puštík bělavý se vyskytuje běžně prakticky na celém území v západní části PO, v severní části PO však doposud potvrzen nebyl. Vezmeme-li v úvahu prokázaná hnízdění v budkách i další opakovaně obhajovaná teritoria zjištěná při nahrávání, pak lze odhadnout, že v lesních porostech západní části PO o velikosti asi 50 km² se nachází okolo 17 teritorií puštíka bělavého. Tato pro Šumavu doposud zcela mimořádná početnost řadí puštíka bělavého – společně se sýcem rousným (*Aegolius funereus*) a kulíškem nejmenším (*Glaucidium passerinum*) – ve sledovaném území mezi nejběžnější druhy lesních sov, dosahujících hnízdní hustoty jednoho páru na několik km² lesních porostů. Na základě těchto aktuálních údajů je nutno i výrazně přehodnotit odhad celé šumavské populace puštíka bělavého (stále jediné české hnízdní populace) a bude jistě zajímavé jej konfrontovat při plánovaném intenzivním průzkumu v dalších příhodných územích Šumavy.

Bohuslav Kloubec

Komentovaná pozorování druhů kategorie A a B

Labuť zpěvná (*Cygnus cygnus*)

22. 7. 2016, Čejkovický rybník (CB) [6952], 1 ex. (J. Vlček, ČSO 2017).

Jediné pozorování druhu v JČ v roce 2016. V České republice se labuť zpěvná vyskytuje téměř každoročně (Šťastný et al. 2016), v JČ je však výrazně vzácnější (Hora in Kloubec et al. 2015) – od roku 2010 zde byla prokazatelně zjištěna zřejmě pouze třikrát – po 1 ex. ještě v letech 2012 a 2014 (ČSO 2017). Pozorování přeletujících 2 ex. 19. 2. 2011 na rybníce Horusický (TA) [6854] (J. Hronek a P. Porubský, ČSO 2017) je nejisté.

Husa běločelá (*Anser albifrons*)

8. 2. 2016, rybník Koclířov (JH) [6954], cca 3000 ex. (J. Ševčík, ČSO 2017).
 12.–13. 2. 2016, rybník Koclířov (JH) [6954], okolo 2000 ex., 2 záznamy (ČSO 2017).
 28. 2. 2016, řepkové pole u Dynína (CB) [6853], cca 2000 ex. (J. Cepák et al., ČSO 2017).
 9. 3. 2016, rybník Koclířov (JH) [6954], cca 2500 ex. (R. Lučan, ČSO 2017).

Počet zimujících a protahujících jedinců na území JČ od počátku 21. století stoupá. Velikost hejn se pohybuje většinou v řádu desítek ex., na Třeboňsku se ale v posledních letech objevují pravidelně hejna čítající stovky jedinců (Bureš in Kloubec et al. 2015). Záznam z 8. 2. překonává dosavadní rekord – 2 500 ex. z 26. 1. 2012 (J. Závora et al., ČSO 2017).

Husa tundrová (*Anser serrirostris*)

27. 2. 2016, rybník Bošilecký (CB) [6853], okolo 1000 ex. (A. Marek a L. Marek, ČSO 2017).

U tohoto (pod)druhu, který začal být od husy polní (*A. fabalis*) rozlišován poměrně nedávno, je z důvodu nedostatečné pozornosti z našeho území dosud malé množství záznamů vyššího počtu jedinců. V databázi Avif (ČSO 2017) je druh uváděn až od roku 2015, dříve zde byl uváděn jako husa polní. Zpětně lze údaje získat např. analýzou kvalitních fotografií – např. všichni z prohlédnutých jedinců na fotografii části hejna čítajícího asi 1300 ex. z 15.–16. 11. 2006 na rybníce Koclířov (JH) [6954], ale i na desítkách dalších fotografií J. Ševčíka z let 2009–2013, byli přiřazeni právě k druhu *Anser serrirostris* (Kloubec in Kloubec et al. 2015, Kloubec in Šťastný & Hudec 2016). Rovněž pro husu polní (*Anser fabalis*) jsou záznamy nad 1 000 ex. vzácné.

Berneška tmavá (*Branta bernicla*)*

22. 7. 2016, rybník Velký Tisý (JH) [6954], 1 ex., foto, nezasláno FK (J. Vlček, ČSO 2017).

V České republice se jedná o vzácně zaletující druh. V JČ jde zřejmě teprve celkem o osmé a od roku 1950 teprve o páté pozorování, navíc jedinec zaznamenaný v roce 2008 zřejmě pocházel z chovu (Hora in Kloubec et al. 2015). Naposledy byl druh pozorován 9. 3. 2014 v Třeboni (JH) [6954], 1 ex., nezasláno FK ČSO (K. Prach, ČSO 2017). Vzhledem k výskytu 1 ex. od 3. do 29. 6. 2016 na Třebíčsku, který prokazatelně pocházel ze zajetí (M. Podhrázký, ČSO 2017), a faktu, že v České republice dosud nebyli divocí jedinci v červenci pozorováni (Šťastný & Hudec 2016), nelze vyloučit přelet tohoto jedince na rybník Velký Tisý.

Hvízdák eurasijský (*Anas penelope*)

13. 11. 2016, rybník Hejtman u Plané nad Lužnicí (TA) [6654], cca 140 ex. (J. Fišer, ČSO 2017).

Dosud největší hejno zaznamenané v JČ bylo zdokumentováno 24. 3. 1990 pozorovatelem Motyčkou na rybníce Velký Tisý (JH) [6954], čítalo asi 80 ex. (Hora in Kloubec et al. 2015). Na podzimním průtahu pak bylo nejvíce jedinců, a to 58 zaznamenaných 8. 11. 2003 na rybníce Dehtář (CB) [6951], (M. Frencl, JOK 2017).

Kopřivka obecná (*Anas strepera*)

21. 3. 2016, rybník Mlýnský u Čejkovic (CB) [6952], 611 ex. (Mar. Šálek, ČSO 2017).
 26. 3. 2016, rybník Mlýnský u Čejkovic (CB) [6952], 750 ex. (M. Pakandl, ČSO 2017).

Při jarním průtahu v roce 2016 byly zaznamenané na této lokalitě velmi vysoké počty jedinců, např. od 19. 3. do 28. 3. osmkrát více než 350 ex. (ČSO 2017). Zde uvedené záznamy představují zřejmě dva nejvyšší počty kopřivek pozorovaných v JČ během jarního průtahu (Pykal in Kloubec et al. 2015).

Zrzohlávka rudozobá (*Netta rufina*)

28. 4. 2016, rybník Láska, Klec (JH) [6854], cca 100 ex. (J. Korbel, ČSO 2017).

Dosud nejvyšší zaznamenaný počet min. 108 ex. byl zjištěn v roce 2015 na Českobudějovicku (M. Došlý a G. Kašpar, ČSO 2017).

Polák malý (*Aythya nyroca*)

- 8.–9. 1. 2016, rybník Podskalský u Blatné (ST) [6549], 1 ex., 2 záznamy (ČSO 2017).
19.–21. 8. 2016, sádky u Čejkovic (CB) [6952], 2 ad. ex., 2 záznamy (ČSO 2017).
2. 10. – 24. 11. 2016, rybníky Řežabinec a Markovec (PI) [6750], 1 ex., 6 záznamů (ČSO 2017).
od 31. 12. 2016, Otava v Písku (PI) [6650], 1 ex., 7 záznamů (ČSO 2017), naposledy 12. 1. 2017 na Otavě u Kestřan (PI) [6750], 1 ex. (M. Frencl, ČSO 2017).

V JČ se stále jedná o vzácný druh a záznam o zimování dosud chyběl – předchozí pozorování ze zimního období byla většinou soustředěna do období před zámrzem rybníků, kdy ptáci odletěli (Pykal in Kloubec et al. 2015).

Hoholka lední (*Clangula hyemalis*)

13. 11. 2016, Novohavlovský rybník (CB) [7052], 1 F v PŠ (F. Marec, ČSO 2017).
13. 11. 2016, rybník Dehtář (CB) [6951], 1 F v PŠ (F. Marec, ČSO 2017).

V JČ se jedná o vzácného zimního hosta. Kromě ojedinělého pozorování 5 ex. z roku 1939 (Černý 1940) byl vždy zjištěn pouze 1 ex. (Hora in Kloubec et al. 2015). V tomto případě se však zřejmě jednalo o dva různé jedince (F. Marec in litt., ČSO 2017).

Turpan hnědý (*Melanitta fusca*)

17. 11. 2016, rybník Dvořiště (CB) [6953], 1 F/juv. 2 záznamy (ČSO 2017).
5. 12. 2016, odkaliště v Hodějovicích (CB) [7053], 1 F (A. V. Klimeš a J. Havel, ČSO 2017).

V posledním desetiletí byl zaznamenán nejméně během pěti zim (ČSO 2017), přesto se ale stále jedná o vzácný druh.

Morčák velký (*Mergus merganser*)

13. 1. 2016, Otava u Topěle (PI) [6650], cca 120 ex. (M. Frencl, ČSO 2017).
21. 11. 2016, rybník Olšina (ČK) [7250], 112 ex. (M. Lazarovič, ČSO 2017).
13. 12. 2016, rybník Řežabinec, Ražice (PI) [6750], 180 ex. (M. Frencl, ČSO 2017).
31. 12. 2016, rybník Řežabinec, Ražice (PI) [6750], 141 ex. (Mar. Šálek, ČSO 2017).

V posledních letech dochází nejen k nárůstu hnízdní populace, ale i počtu zimujících jedinců, nežádka přes 100 ex. najednou. Záznamy o výskytu 150 a více jedinců jsou však stále vzácné.

Potáplice malá (*Gavia stellata*)

13. 2. 2016, rybník Záblatý, Záblatí (JH) [6854], 1 ex. (R. Lučan a A. Koukolíková, ČSO 2017).

Jediné pozorování v roce 2016. Dříve velmi vzácný druh bývá v posledních letech (zejména po roce 2000) zjišťován pravidelněji, a to především po podzimním období, což je pravděpodobně důsledek zvýšené aktivity pozorovatelů. Stále se však jedná o vzácné údaje. Tento záznam je pravděpodobně prvním únorovým pozorováním v JČ (Cepák in Kloubec et al. 2015).

Kormorán malý (*Microcarbo pygmeus*)*

2. 1. 2016, rybník Koclířov (JH) [6954], 1 ex. (T. Peterka et al., ČSO 2017), nezasláno FK (FK ČSO 2017).
2. 8. 2016, rybník Velký Dubovec, NPR Velký a Malý Tisý (JH) [6954], 1 ex. (J. Korbel a J. Mráz, ČSO 2017).
6. 8. 2016, rybník Velký Dubovec, NPR Velký a Malý Tisý (JH) [6954], 1 ex. (A. V. Klimeš a J. Havel, ČSO 2017).

V JČ byl do roku 2016 kormorán malý dosud zjištěn pouze čtyřikrát, a to v letech 2005, 2006, 2010 a 2015 (cf. Hora in Kloubec et al. 2015). Stoupající počet pozorování v České republice v posledních letech zřejmě souvisí s nárůstem jeho evropské populace (BirdLife International 2015). Oba srpnové záznamy dosud nebyly posouzeny FK (FK ČSO 2017).

Volavka vlasatá (*Ardeola ralloides*)

11.–30. 7. 2016, Vrbenské rybníky (CB) [6952], 1 ad., celkem 22 záznamů (ČSO 2017) (obr. 5 v barevné příloze 7).

Dospělý pták v letním šatě, ale již nikoliv v SŠ, bez hnízdního chování, se zdržoval na Novém Vrbenském rybníce a krátce i rybníce Domin, zaznamenáván byl téměř denně řadou pozorovatelů. Pták byl vzletný a v dobré kondici, bez kroužku. V rámci JČ nebylo doposud zjištěno více než 20 výskytů tohoto druhu, od roku 1950 se jedná o devátý záznam (Hora in Kloubec et al. 2015, Kubelka 2015, Kubelka 2016). Po zveřejnění nálezu z 11. 7. (V. Kubelka, ČSO 2017) byla hlášena i starší pozorování pravděpodobně stejného jedince na téže lokalitě ze dnů 26. 6. (A. V. Klimeš v komentáři pozorování V. Kubelky, ČSO 2017) a 4. 7. (J. Legát, ČSO 2017), v obou případech bohužel bez dokladové fotografie. Je tak možné, že se pták na lokalitě zdržoval 34 dní, což by bylo déle než 27 dní na Třeboňsku v roce 1993 (Hora in Kloubec et al. 2015), kde však není jisté, že se jednalo o stejného ptáka (Bílý & Ševčík in Brandl & Šimek 1995). V rámci České republiky však existují i dlouhodobější výskyty v průběhu letních měsíců (Šťastný & Hudec 2016). Vzhledem ke stabilní hnízdní populaci 300–410 párů v Maďarsku a nepravidelným zahnízdním na Slovensku (BirdLife International 2004) je potřeba každý letní výskyt volavky vlasaté v České republice podrobně sledovat, aby nebylo přehlédnuto případné první zahnízdní tohoto druhu u nás, ke kterému by pravděpodobně došlo nejspíše v kolonii dalších volavkovitých ptáků.

Ibis hnědý (*Plegadis falcinellus*)

14. 5. 2016, rybník Loužek, Lužnice (JH) [6954], 1 ex. (O. Kauzál et al., ČSO 2017).

19. 5. 2016, Nadějská rybníční soustava (JH) [6854], 1 ex. (J. Korbel, ČSO 2017).

Od roku 1957 nebyl ibis hnědý na území JČ zaznamenán až do roku 2012, kdy byly opakovaně od 3. 5. do 21. 7. na Českobudějovicku a výjimečně i na Třeboňsku pozorovány 1–2 ex. (Hora in Kloubec et al. 2015). Poté bylo zjištěno hejno až 5 ex. v září 2015 na Českobudějovicku (ČSO 2017, Kubelka 2016). S narůstající početností evropské populace (BirdLife International 2015) lze v budoucnu očekávat častější výskyt i na našem území.

Potápka černokrká (*Podiceps nigricollis*)

25. 6. 2016, rybník Řežabinec (PI) [6750], 40 ad. + cca 30 pull., některá ale nemusela být pozorována (J. Pykal, ČSO 2017).

28. 11. 2016, rybník Řežabinec (PI) [6750], 1 ex. (M. Frencl, ČSO 2017).

Záznam z 25. 6. představuje nejvyšší zjištěný počet v JČ v roce 2016 a poukazuje tak na obnovování řežabinecké populace po prudkém poklesu početnosti v uplynulých desetiletích. Spolu s populací na Českobudějovicku – především na Vrbenských rybnících (CB) [6952], kde činil nejvyšší zjištěný počet v tomto roce min. 26 ex. (16. 4. 2016, F. Marec a A. Yoshido, ČSO 2017) – tvoří populace na Řežabinci podstatnou část z celkového stavu tohoto prudce ubývajícího druhu v České republice. V tomto kontextu je zajímavý také nález obsazeného hnízda 18. 5. 2016 v písčově u Plané nad Lužnicí (TA) [6654], (P. Jakeš in litt.). Pozorování na konci listopadu je pak údaj o poměrně pozdním výskytu druhu.

Orel křiklavý (*Clanga pomarina*)

4. 6. 2016, Čejkovický rybník (CB) [6952], 1 ex. (J. Bureš, ČSO 2017).

Jediné jihočeské pozorování v roce 2016. Vzhledem k tomu, že se u tohoto druhu uvažuje o hnízdní na území JČ, které zde ale nebylo od přelomu osmdesátých a devadesátých let 20. století prokázáno (Hora in Kloubec et al. 2015), je potřeba všem záznamům z hnízdního období věnovat zvýšenou pozornost. Druh pravděpodobně často uniká pozornosti – uvažovaná hnízdiště se nacházejí na málo frekventovaných místech (např. v podhůří Šumavy).

Poštolka rudonohá (*Falco vespertinus*)

5. 5. 2016, Zbudovská blata (CB) [6951], 2 M, foto (V. John a M. Kišelová, ČSO 2017).

8. 5. 2016, Horní Stropnice, Šejby (CB) [7254], 1 M (R. Holiš, ČSO 2017).

13. 5. 2016, Zbudovská blata (CB) [6951], 1 F, foto (J. Šimek, ČSO 2017).

22. 9. 2016, Na nivách, Boješice (PI) [6450], 1 juv. (R. Muláček, ČSO 2017).

V několika posledních letech se objevují i větší počty jedinců (ČSO 2017). Podle nálezů několika kroužkovaných ptáků, a také nárůstu maďarské populace v posledních 10 letech (po předchozím prudkém poklesu), lze usuzovat, že ptáci zastížení na našem území pocházejí především z maďarské populace (Cepák & Klvaňa 2009, Palatitz et al. 2015). Květnová pozorování spadají do vrcholu tahu (51 % záznamů z JČ v letech 1957–2012; Hora in Kloubec et al. 2015).

Pisila čáponohá (*Himantopus himantopus*)

3. 4. – 18. 5. 2016, Čejkovický rybník (CB) [6952], 1–6 ad., celkem 29 záznamů (ČSO 2017).

21. 4. 2016, Chalupova mokřina u rybníka Volešek (CB) [6951], 2 ex., celkem 2 záznamy (ČSO 2017).

30. 4. 2016, Chalupova mokřina u rybníka Volešek (CB) [6951], 1 pár zastížen při toku, další kontroly byly negativní (V. Kubelka in litt.).

22. 4. – 12. 7. 2016, Nový Vrbenský rybník – Bažina (CB) [6955], 1–5 ad., celkem 29 záznamů (ČSO 2017), od 18. 6. inkubuje jeden pár snůšku, 9.–12. 7. byla na lokalitě přítomna 2 pull., další kontroly lokality byly bohužel negativní (ČSO 2017).

1. 5. a 6. 5. 2016, Lesní rybník, Malé Chrástřany (CB) [6951] 2 páry na hnízdišti, 6. 5. dokonce u 1 páru pozorováno páření, 14. 5. již nebyl druh na lokalitě přítomen, rybník byl napuštěn (V. Kubelka, ČSO 2017).

Jaro 2016, ptačí oblast Českokubějovické rybníky (CB), 2–5 hnízdících párů na čtyřech lokalitách, Čejkovický rybník – 2 páry, možné hnízdění, Chalupova mokřina – 1 pár, možné hnízdění, Nový Vrbenský rybník – 1 pár, prokázané hnízdění, Lesní rybník – 2 páry, pravděpodobné hnízdění. [Kategorie průkaznosti jsou z klasických atlasových kategorií (Šťastný et al. 2006) upraveny podle vlastností druhu – pisily mohou krátce na lokalitě zatokat, poté zmizet a zahnízdit jinde, nebo se na lokalitě dlouhodobě zdržuje pár, který s největší pravděpodobností nehnízdí, proto pravděpodobné hnízdění je v tomto případě definováno jako výskyt páru s hnízdními projevy alespoň s pětidenním odstupem na téže lokalitě, v kategorii prokázaného hnízdění není oproti klasickým atlasovým kategoriím žádná změna, (V. Kubelka in litt.).]

Do databáze Avif bylo v roce 2016 zadáno 114 pozorování pisil z JČ. Většina z nich pochází z ptačí oblasti Českokubějovické rybníky (ČSO 2017). Kromě výše uvedených lokalit byly pisily zaznamenávány zejména na rybnících Novohaklovský a Vyšatov, ve druhé polovině července se pohnízdí hejtno až 14 ex (21. 7. 2016, J. Vondrka in litt.) zdržovalo na rybníce Mlýnský u Čejkovic. Vhodné podmínky pro hnízdění pisil byly v roce 2016 na čtyřech lokalitách. Na Čejkovickém rybníce ale k zahnízdění nakonec zřejmě nedošlo, v Chalupově mokřině u rybníka Volešek bylo zjištěno rušení na hnízdišti (čtyřkolky), na Lesním rybníce a Novém Vrbenském rybníce bohužel nedošlo k požadovanému zastavení napouštění rybníků a tudíž všechny hnízdní pokusy byly s největší pravděpodobností neúspěšné. Mimo ptačí oblast Českokubějovické rybníky byl 1 pár pozorován i na Nadějské rybniční soustavě (JH), avšak bez známek hnízdění (celkem 3 záznamy, ČSO 2017) a vůbec poslední záznam 26. 8. 2016 pochází z rybníka Chobot na Písecku [6552], 2 ex. (R. Zapletal, ČSO 2017). Doposud pisily čáponohé v JČ hnízdily prokazatelně pouze v letech 1997, 2007, 2008, 2012, 2014 a 2015 (Hora in Kloubec et al. 2015, Kubelka & Pykal 2012, Havlíček & Kubelka 2015, Kubelka 2016), avšak vzhledem k růstu početnosti druhu ve většině svého evropského areálu (BirdLife International 2004) včetně České republiky (Žďárek et al. 2015) je pravděpodobné, že se i v JČ budeme s hnízděním pisil setkávat stále častěji.

Tenkozobec opačný (*Recurvirostra avosetta*)

24. 4. 2016, Novohaklovský rybník (CB) [7052], 2 ad., sběr potravy (celkem 2 záznamy, ČSO 2017).

1. 5. 2016, rybník Domin (CB) [6952], 2 ad., sběr potravy, zřejmě pár (L. Čertík, ČSO 2017).

24. 5. 2016, rybník Skutek, Klec (JH) [6854], 2 ex., sběr potravy (J. Cepák a P. Klvaňa, ČSO 2017).

30. 10. 2016, rybník Nový Kravín, Sezimovo Ústí (TA) [6654], 1 ex., sběr potravy (J. Fišer, ČSO 2017).

Hnízdění tenkozobců opačných v JČ nebylo od roku 2012 zjištěno (ČSO 2017). Čtyři pozorování tenkozobců z roku 2016 o hnízdění také nenavědčují. Poslední záznam je jedinečný svým datem, jedná se o nejpozdější zastížení tenkozobce v JČ – doposud to bylo 26. 10. 2010, Blatec u Dívčic (CB) [6851], 1 ex. (P. Albert, ČSO 2017).

Kulík písečný (*Charadrius hiaticula*)

18. 3. 2016, Chalupova mokřina u rybníka Volešek (CB) [6951], 1 ex. (J. Bureš, ČSO 2017).

Jedná se o nejčasnější záznam výskytu druhu v JČ, o dva dny dříve než v sezoně 2011 (F. Marec, ČSO 2017, Kubelka in Kloubec et al. 2015). V rámci celé České republiky však existují i časnější zástihy, nejdříve 6. 3. (Hudec & Šťastný 2005).

Koliha velká (*Numenius arquata*)

21. 4. 2016, Zbudovská blata (CB) [6951], 1 pár v hnízdní době ve vhodném hnízdním prostředí (J. Bureš, ČSO 2017).

24. 4. 2016, Zbudovská blata (CB) [6951], 4 ex., sběr potravy, během krátkého pozorování bez známek hnízdního chování (V. Kubelka in litt.).

18. 5. 2016, Čejkovický rybník (CB) [6952], 1 ex. (M. Metelka a M. Liška, ČSO 2017).

20. 5. 2016, Novohaklovský rybník (CB) [7052], 1 ex. (M. Berec, ČSO 2017).

21.–23. a 26. 5. 2016, Čejkovický rybník (CB) [6952], 1 ex. (celkem 4 záznamy, ČSO 2017).

29. 5. 2016, Čejkovický rybník (CB) [6952], 1 ex. (J. Vondrka in litt.).

29. 5., 5. 6., 11. 6., 14. 6., 17. 6., 19. 6., 25.–26. 6., 2.–3. 7., 5. 7., 9. 7. 2016, Novohaklovský rybník (CB) [7052], 1 ad. sběr potravy (celkem 15 záznamů, ČSO 2017).

23. 7. 2016, Malé Chrástřany (CB) [6951], 7 ex. na poli (P. Albert, ČSO 2017).

Jediným nepravdivým hnízdištěm kolih velkých v posledních letech v rámci České republiky je pražské letiště (Žďárek et al. 2015, ČSO 2017), proto je každé pozorování kolih velkých z hnízdní sezóny velmi zajímavé, zejména na lokalitách, kde by kolihy mohly mít ke hnízdění potřebný klid (Gahura 2010). Koliha velká je rovněž druhem, který u nás v posledních letech čím dál tím častěji v malých počtech i zimuje (ČSO 2017).

Břehouš černoocasý (*Limosa limosa*)

Jaro 2016, ptačí oblast Českokubudějovické rybníky (CB), 2–3 hnízdící páry na dvou lokalitách: rybník Olší [6951], 1 pár, prokázané hnízdění v oraništi, náhodou nalezené hnízdo bylo později bohužel předováno a Chalupova mokřina u rybníka Volešek [6951], 1 pár pravděpodobně a 1 další pár možné hnízdění v luční výtopě rybníka, hnízdění však z důvodu rušení čtyřkolkami nebyla s největší pravděpodobností úspěšná (V. Kubelka in litt.).

Do databáze Avif bylo v roce 2016 zadáno 31 pozorování břehoušů černoocasých z JČ (ČSO 2017). Většina údajů pocházela z Českokubudějovicka, jeden záznam nehnízdícího jedince z Písecka. Maximálně byly zjištěny 4 ex. na jedné lokalitě, ale tato pozorování nenavědčují zahnízdění (ČSO 2017). V posledních letech je bohužel ptačí oblast Českokubudějovické rybníky v rámci České republiky jediným hnízdištěm břehouše černoocasého (Kubelka & Kadava 2014, Kubelka et al. 2016, ČSO & ČZU 2017).

Vodouš rudonohý (*Tringa totanus*)

2. 7. 2016, Novohaklovský rybník (CB) [7052], 2 ad. + 1 pull. (P. Brandl, ČSO 2017).

Jaro 2016, ptačí oblast Českobudějovické rybníky a blízké okolí (CB), 6–10 hnízdících párů na osmi lokalitách: MAPE Mydlovary [6852], 2 páry, prokázané hnízdění na šterkovém ostrůvku (nález hnízd); Novohaklovský rybník [7052], 1 pár, pravděpodobné (dle P. Brandla prokázané, viz výše) hnízdění na dně upuštěného rybníka; Čejkovický rybník [6952], 1 pár, pravděpodobné hnízdění na dně upuštěného rybníka; rybník Olší [6951], 1 pár, pravděpodobné hnízdění v oraništi; Chalupova mokřina u rybníka Volešek [6951], 1 pár pravděpodobné a 1 další pár možné hnízdění v luční výtopě rybníka; Vlhavský rybník [6951], 1 pár, možné hnízdění na dně upuštěného rybníka; rybník Mlýnský u Sedlce [6951], 1 pár, možné hnízdění na dně upuštěného rybníka a Nové Dvory [6952], 1 pár, možné hnízdění v pastvině bez zvířat západně od vsi (V. Kubelka in litt.). [Kategorie průkaznosti jsou z klasických atlasových kategorií (Šťastný et al. 2006) a jsou přizpůsobeny vlastnostem druhu (viz komentář u pisily čáponohé).]

Českobudějovická populace vodouše rudonohého je významná v rámci celé České republiky, kde podle posledního odhadu hnízdí 25–40 párů (Šťastný et al. 2006), tudíž v ptačí oblasti Českobudějovické rybníky a blízkém okolí hnízdí 15–40 % celostátní populace, čemuž nasvědčují i dosavadní výsledky aktuálního atlasového mapování v letech 2014–2017 (ČSO & ČZU 2017).

Bekasina větší (*Gallinago media*)

23. 4. 2016, Horní Dvořiště (CK) [7352], 1 ex., vyšlápnuta v poli (M. Frencl, ČSO 2017).

Přestože každoročně přes Českou republiku pravidelně protahuje (Lučan 2014), bekasina větší je stále zaznamenávána v JČ jen zřídka. Zřejmě se zde jedná o třicáté první známé zastižení druhu (Kubelka in Kloubec et al. 2015, ČSO 2017). Ačkoliv již byl v JČ zjištěn i tok bekasiny větší (Veselý & Kubelka 2015), je zřejmé, že tomuto druhu většina ornitologů nevěnuje dostatek pozornosti, druh totiž protahuje pouze v krátkém časovém intervalu a vyhledává specifická stanoviště (Lučan 2014).

Chaluha pomořanská (*Stercorarius pomarinus*)*

3. 9. 2016, rybník Dvořiště (JH) [6953], 1 juv., foto (J. Ševčík, ČSO 2017).

Pozorování bylo akceptováno FK ČSO pod jednacím číslem 110/2016 (J. Šírek in litt). Doposud byl tento druh v JČ zjištěn jen devětkrát (Hora in Kloubec et al. 2015), avšak řada pozorování neprošla posuzováním FK (FK ČSO 2017), včetně posledního záznamu z 25. 6. 2007, Lásenice (JH) [6955], 1 ad. (L. Rektoris, ČSO 2010).

Rybák černý (*Chlidonias niger*)

3. 5. 2016, rybník Dvořiště (JH) [6953], cca 100 ad. (J. Korběl, ČSO 2017).

Jedná se přinejmenším o vyrovnání dosavadních maximálních počtů (80–100 ex.). V poslední době čítají největší hejna zpravidla jen okolo 50 ex. (Hora in Kloubec et al. 2015), výjimkou bylo pozorování 14. 5. 2013, rybník Dehtář (CB) [6951], min. 88 ex. (Mar. Šálek, ČSO 2017).

Holub doupňák (*Columba oenas*)

10. 1. 2016, Vltava – lávka u Pražského sídliště v Českých Budějovicích (CB) [7052], 1 ex., foto (F. Marec a A. Yoshido, ČSO 2017).

24. 1. 2016, České Vrbné [6952], 1 ex., foto (J. Mikešová, ČSO 2017).

Zimní zjištění tohoto druhu jsou vzácná – např. v prosinci 2008 na Kleti (J. Závora, ČSO 2017; Cepák in Kloubec et al. 2015). Nová pozorování ukazují na možnost využívání lidských sídel během nepříznivého období, což může být počátkem synantropizace druhu. Během mapování ptáků v Českých Budějovicích byl dosud zjištěn v hnízdění sezóně pouze jednou u Starých Hodějovic (CB) [7053], (V. Mikeš, ČSO 2017; J. Havlíček in litt.).

Kalous pustovka (*Asio flammeus*)

9. 1. 2016, Zbudovská blata (CB) [6951], cca 10 ex., o dva dny dříve 8 ex. (J. Havlíček a D. Nácar, ČSO 2017).

16. 4. 2016, letiště Planá (CB) [7052], 1 ex. (M. Pakandl, ČSO 2017).

Zbudovská blata jsou pro pustovku již tradiční a důležitou lokalitou – v lednu zjištěný počet asi 10 ex. byl v roce 2016 nejvyšší v rámci JČ. Během zimy 2015/2016 však bylo na lokalitě maximem 17 ex. z 22. 12. 2015 (Mar. Šálek, ČSO 2017). V minulých letech zde byly zjištěny i vyšší počty zimujících jedinců, a dokonce i zahnízdění (Kubelka 2014, 2016), kterému zde ale v roce 2016 nic nenavědčovalo. Naopak dubnový záznam ve vhodném biotopu v okolí nepřístupného areálu letiště u Plané možnost hnízdění nevylučuje.

Rorýs obecný (*Apus apus*)

10. 4. 2016, Vrbenské rybníky (CB) [6952], 3 ex. (K. Wasserbauer, ČSO 2017).

První záznam rorýse v roce 2016 v České republice a zřejmě zároveň nejčasnější historický záznam příletu v JČ. Podle Cepáka (in Kloubec et al. 2015) i databáze Avif (ČSO 2017) je jako dosud nejčasnější záznam z JČ uvedeno pozorování ze 13. 4. 2009 z Českých Budějovic (CB) [7052] (M. Pakandl, ČSO 2017). Dokonce i v rámci celé České republiky se jedná o jeden z nejčasnějších záznamů – v databázi Avif (ČSO 2017) je od roku 2010 z území celého státu pouze jeden časnější záznam z Prostějova (9. 4. 2015, T. Oplocký, který však není zcela věrohodný). Hudec et al. (2006) dokonce jako nejčasnější datum uvádějí až 16. 4.

Vlha pestrá (*Merops apiaster*)

7. 8. 2015, pískovna u Třebče (CB) [7154], 1 pár a obsazená hnízdní nora, 25. 8. 2015 tamtéž pozorování dospělých ptáků při krmení a vyvedení 1 mláděte (J. Bohdal in litt., obr. 7 v barevné příloze 8).

8. 5. 2016, Ledenice (CB) [7053], 2 ex. (V. Mikeš, ČSO 2017).

7. 9. 2016, Čejkovice (CB) [6952], 55 ex. (Mar. Šálek, ČSO 2017).

Záznam hnízdících vlh je, po zjištění pravděpodobného hnízdění u Českého Vrbného J. Šebestianem (Kubelka 2016, aktuální doplňky k dříve publikovaným pozorováním jsou na konci tohoto článku), prvním dokladem o hnízdění vlhy pestré v JČ v roce 2015 (pozorování bylo zveřejněno až v roce 2017) a celkově druhým potvrzeným záznamem hnízdění tohoto druhu na území JČ. První hnízdění zde bylo prokázáno v roce 2002 na Třeboňsku [7155] (Cepák 2003). V roce 2016 byla lokalita u Třebče asi dvakrát navštívena, ale výskyt vlhy zde nebyl potvrzen (J. Bohdal in litt.). Zjištění jedné hnízdní lokality i pozorování ze září 2016 (55 ex. je zároveň nejvyšším počtem zjištěným v JČ), spolu s vysokým nárůstem početnosti a počtu obsazených lokalit na jižní Moravě (Čamlík et al. 2015), ukazují na postupné šíření tohoto druhu na území České republiky (ČSO & ČZU 2017). Hnízdiště u Třebče poukazuje na účinnost managementových opatření v malých pískovnách (Calla 2017).

Krkavec velký (*Corvus corax*)

15. 4. 2016, Cep (JH) [7054], 1 pár + 1 juv. (V. Mikeš, ČSO 2017).

28. 7. 2016, Lišov-Kolný (CB) [6953], min. 2 juv. s pery podstatně delšími než toulce (J. Riegert, ČSO 2017).

Krkavec velký patří mezi úspěšně se šířící druhy ptáků a jeho hnízdění již bylo v JČ v rámci probíhajícího mapování hnízdního rozšíření ptáků 2014–2017 prokázáno ve 30 kvadrátech (ČSO & ČZU 2017). Přestože se jedná o pouze jednou ročně hnízdící druh, s čerstvě vyvedenými mláděty se můžeme setkávat po celé období duben–červenec. Pozorování páru s vyvedeným mládětem v půli dubna je nejčasnějším nejen v JČ, ale i v celé České republice (ČSO 2017). Samice z tohoto páru musela začít inkubovat snůšku nejpozději v polovině února, což je dříve než v západních Čechách zaznamenali Schröpfer & Růžek (2001). Pozdně červencové pozorování čerstvě vyvedených mlád'at bude pravděpodobně náhradním hnízděním, možná i opakovaným (Šťastný & Hudec 2011).

Králíček ohnivý (*Regulus ignicapillus*)

4. 12. 2016, Písek – Budějovické Předměstí (PI) [6651], 1 M, reaguje na nahrávku (I. Průša, ČSO 2017).

V pravých zimních měsících velmi vzácně zjišťovaný druh. K dispozici jsou pouze dva publikované nálezy z ledna 2003 a prosince 2013 (podrobnosti viz Cepák in Kloubec et al. 2015) a jeden nepublikovaný záznam z 4. 12. 2006, Štěkeň-Vítkov (ST) [6750], 1 ex. (I. Průša, ČSO 2010). V celorepublikovém kontextu se zdá, že od roku 2015 u nás králíček ohnivý zimuje častěji než dříve (2015: 13 záznamů, 2016: 18 záznamů, ČSO 2017).

Moudivláček lužní (*Remiz pendulinus*)

23. 4. 2016, Líbalův rybník (TA) [6854], nález starého hnízda na topolu, zřejmě z roku 2015 (A. Klvaňová a P. Klvaňa, ČSO 2017).

26. 5. 2016, Starý rybník u Soběslavi (TA) [6754], stavba hnízda (J. Fišer, ČSO 2017).

29. 5. 2016, Jindřichův Hradec III (JH) [6856], nález starého hnízda na bříze (M. Veselý, ČSO 2017).

7. 7. 2016, rybník Velký Tisý (JH) [6954], hnízdo s mládřaty (J. Cepák a P. Klvaňa, ČSO 2017).

Moudivláček lužní patří k ubývajícím druhům jihočeské fauny (např. Bureš in Kloubec et al. 2015), a proto je vhodné náležitě dokumentovat veškerá zjištěná hnízdění. V průběhu současného mapování hnízdního rozšíření ptáků bylo v letech 2014–2016 hnízdění druhu doposud prokázáno pouze ve čtyřech jihočeských kvadrátech (6854, 6856, 6951 a 6954; ČSO & ČZU 2017), což je značný pokles oproti mapování v letech 2001–2003 (25 kvadrátů s prokázaným hnízděním, Šťastný et al. 2006).

Chocholouš obecný (*Galerida cristata*)

13. 4. 2016, Úsilné (CB) [6953], 1 M, zpěv, později opakovaně negativní kontrola (J. Riegert, ČSO 2017).

16. 4. 2016, Dírná (TA) [6755], 1 ex. (Z. Musilová, ČSO 2017).

Oba záznamy chocholouše obecného v hnízdní době ve vhodném hnízdním prostředí dobře zapadají do kontextu, který ve svém příspěvku nastínil Kubelka & Pykal (2016). První zjištění bylo učiněno na staveništi dálničního obchvatu Českých Budějovic a druhé v zemědělské krajině jen nedaleko od obce s vcelku rozsáhlým zemědělským areálem. Kromě dvou uvedených pozorování existuje ještě nejisté červnové pozorování z Prachaticka (ČSO 2017). Na nadcházející roky je na dálničním obchvatu Českých Budějovic plánováno výrazné rozšíření stavebních aktivit, a proto bude nanejvýš žádoucí, když se ornitologové této oblasti nebudou vyhýbat a pokusí se zde chocholouše hledat.

Skřivan lesní (*Lullula arborea*)

30. 10. 2016, Křenovice (PI) [6652], 4 ex., přelet od východu k západu (I. Průša, ČSO 2017).

Dle dostupných údajů (ČSO 2010, 2017, Hora in Kloubec et al. 2015) se jedná o nejpozdější zastižení druhu v JČ. Dosavadní hraniční podzimní záznam druhu pro JČ je 20. 10. 2007, Heřmaň (PI) [6750], 16 ex. (J. Šimek, ČSO 2010).

Vlaštovka obecná (*Hirundo rustica*)

25. 8. 2016, rybník Řežabinec (PI) [6750], cca 5000 ex., nocování (J. Pykal, ČSO 2017).

26. 8. 2016, rybník Řežabinec (PI) [6750], 7000–10 000 ex. (Mar. Šálek, ČSO 2017).

V obou případech se jedná o nejvyšší zaznamenané počty vlaštovek v JČ (ČSO 2010, 2017).

Budníček zelený (*Phylloscopus trochiloides*)

14. 6. 2016, PR Rašeliniště Borková (CK) [7350], 1 M, zpěv (J. Vlček, ČSO 2017).

Budníček zelený patří v JČ k vzácně zjišťovaným druhům, doposud zde byl zaznamenán pětkrát (Hora in Kloubec et al. 2015, Kubelka 2015), od roku 2014 již jeho nálezy nejsou posuzovány FK ČSO. Společnými jmenovateli předloženého pozorování, stejně jako i třech dalších z uplynulých let, jsou červnové datum, pozorování zpívajících samců a lokalizace do oblasti Šumavy.

Budníček větší (*Phylloscopus trochilus*)

21. 3. 2016, Radomyšl (ST) [6649], 1 ex. (J. Švihovec, ČSO 2017).

Dle dostupných údajů (ČSO 2010, 2017, Bureš in Kloubec et al. 2015) se jedná o nejčasnější zastižení druhu v JČ. Dosavadní první jarní záznam pro JČ byl 23. 3. 2012, Dražský rybník (ST) [6448], 1 M, zpěv (R. Muláček, ČSO 2017).

Pěnice černohlavá (*Sylvia atricapilla*)

26. 11. 2016, Želnavá-Záhvozdí (PT) [7149], 1 F, na zahradě (M. Lazarovič, ČSO 2017).

Veškerá dosavadní pozorování pěnic černohlavých v období listopad–únor v JČ pocházela z nadmořských výšek pod 500 m (n = 5, ČSO 2010, 2017, Bureš in Kloubec et al. 2015). Pozdně listopadový záznam samice v 745 m n. m. v okrese Prachatice naznačuje, že by se někteří ptáci mohli pokoušet o přezimování i ve vyšších nadmořských výškách a že limitujícím faktorem zřejmě bude hlavně dostupnost potravy (v Záhvozdí byl daný jedinec pozorován na jabloni s ještě neopadanými jablky).

Pěnice hnědokřídlá (*Sylvia communis*)

13. 9. 2016, Adamov (CB) [6953], 1 ex. v prvním roce života, subsong (J. Riegert, ČSO 2017).

15. 9. 2016, České Budějovice II (CB) [7052], 1 ex. v prvním roce života, odchyt (P. Veselý, ČSO 2017).

Dle dostupných údajů (ČSO 2010, 2017, Bureš in Kloubec et al. 2015) se v obou případech jedná o nejpozdější zastižení druhu v JČ. Dosavadní hraniční podzimní záznam druhu pro JČ byl 10. 9. 2015, Žabovřesky-Dehtáře (CB) [6951], 1 ex. (T. Chvojka, ČSO 2017).

Pěnice vousatá (*Sylvia cantillans*) – nový druh pro Českou republiku (obr. 8 v barevné příloze 8)*

11. 5. 2016, Velký Potočný rybník (PI) [6750], 1 M ve druhém roce života, odchyt (M. Loudová a P. Louda, ČSO 2017, J. Šebestian in verb.).

Pěnice vousatá je druhem hnízdícím v oblasti Středomoří a zimujícím v Africe (Snow & Perrins 1998). Odchyt samce do nárazové sítě umístěné v křovinách u Velkého Potočného rybníka u Kestřan představuje vůbec první nález pro Českou republiku. Pozorování bylo schváleno FK ČSO (č. j. 23/2016) a podrobnosti k němu jsou připravovány pro publikaci v samostatném článku v časopise *Sylvia* (J. Šebestian in verb.).

Cvrčilka slavíková (*Locustella luscinioides*)

2. 4. 2016, rybník Podsedek (JH) [7055], 1 M, zpěv (J. Cepák, ČSO 2017).

Dle dostupných údajů (ČSO 2010, 2017, Cepák in Kloubec et al. 2015) se jedná o nejčasnější zastižení druhu v JČ. Dosavadní první jarní záznam druhu pro JČ byl 5. 4. 2004, rybník Koclířov (JH) [6954], 1 M (L. Viktora, ČSO 2010).

Rákosník proužkovaný (*Acrocephalus schoenobaenus*)

10. 10. 2016, rybník Horní Tukleky (PI) [6651], 1 ex. (I. Průša, ČSO 2017).

Dle dostupných údajů (ČSO 2010, 2017, Šťastný in Kloubec et al. 2015) se jedná o nejpozdější zastižení druhu v JČ. Dosavadní poslední podzimní záznam druhu pro JČ byl 6. 10. 2012, rybník Labuť (ST) [6549], 1 ex., odchyt (P. Louda, ČSO 2017).

Brlhík lesní (*Sitta europaea*)

27. 5. 2016, Dubové Mlýny (CB) [6853], zajímavé hnízdění v upraveném vlaštovčím hnízdě ve chlévě (M. Chaloupka, ČSO 2017).

Kos horský (*Turdus torquatus*)

3. 4. 2016, Volfířov-Poldovka (JH) [6857], 1 F (F. Hruška, ČSO 2017).

Za posledních pět let se jedná již o třetí dubnové zjištění kosa horského v poměrně úzce vymezené oblasti na Javořické vrchovině. Předchozí záznamy jsou z 10. 4. 2015, Studená-Světlá (JH) [6757], 1 M ssp. *alpestris* (F. Hruška, ČSO 2017) a z 15. 4. 2013, Klatovec (JI) [6757], 1 M (F. Hruška

a T. Valík, ČSO 2017). Je otázkou, zda se ve všech případech jednalo o protahující ptáky, anebo zda lze uvažovat o tom, že druh v oblasti skrytě a v malém počtu hnízdí. Tato skutečnost by nebyla příliš překvapivá, neboť na Javořícké vrchovině již bylo opakovaně prokázáno hnízdění jiného horského druhu, datlíka tříprstého (ČSO 2017).

Drozd cvrčala (*Turdus iliacus*)

14. 5. 2016, Přední Výtoň (CK) [7350], 1 ex. (J. Vlček, ČSO 2017).

20. 5. 2016, Nová Pec (PT) [7249], 1 ex. (V. Kubelka, ČSO 2017).

Dva záznamy drozda cvrčaly v hnízdní době ve vhodném hnízdním prostředí na Šumavě naznačují, že by zde druh, stejně jako v minulosti, mohl hnízdit (viz Hora in Kloubec et al. 2015). Ve stejné oblasti, odkud pochází první pozorování, byl druh zaznamenán již v roce 2015 – 3. 5. 2015, Přední Výtoň [7350], 1 ex., zpěv v kolonii drozdů kvíčal (J. Vlček, ČSO 2017). Kvadrát 7249 v osmdesátých letech 20. století zahrnoval tradiční hnízdiště cvrčal (Hora in Kloubec et al. 2015). Druhu je třeba na Šumavě věnovat zvýšenou pozornost.

Lejsek šedý (*Muscicapa striata*)

19. 4. 2016, Žimutice-Tuchonice (CB) [6853], 1 ad., stavba hnízda (M. Chaloupka a L. Brabcová, ČSO 2017).

Dle dostupných údajů (ČSO 2010, 2017, Hora in Kloubec et al. 2015) se jedná o nejčasnější zastižení druhu v JČ. Dosavadní první jarní záznam druhu pro JČ byl 3. 5. 2013, Uzeničky (ST) [6549], 1 ex., zpěv (R. Muláček, ČSO 2017).

Rehek domácí (*Phoenicurus ochruros*)

18. 5. 2016, Mišovice (PI) [6550], 1 M, chvílemi zdařile imituje zpěv strnada zahradního (R. Muláček, ČSO 2017).

Zpívající rehci domácí byli pozorováni při imitování řady druhů ptáků, kupříkladu Cramp (1988) v této souvislosti jmenuje 8 různých druhů. V kontextu JČ nicméně vystává zajímavá otázka, kde se rehek z Písecka mohl se zpěvem strnada zahradního, který se v JČ vyskytuje pouze sporadicky na tahu (Hora in Kloubec et al. 2015), setkat. Nabízí se kontakt obou druhů ve Středomoří, nicméně mediteránní populace strnadů zahradních tráví zimu v subsaharské Africe a mezi jejich pobytem na hnízdištích a pobytem středoevropských rehků domácích na zimovištích zřejmě nebude žádný časový překryv (viz Snow & Perrins 1998).

Bělořit šedý (*Oenanthe oenanthe*)

15. 3. 2016, Kamenný Újezd-Krasejovka (CB) [7152], 1 ad. (M. Berec, ČSO 2017).

Dle dostupných údajů (ČSO 2010, 2017, Bureš in Kloubec et al. 2015) se jedná o nejčasnější zastižení druhu v JČ. Dosavadní první jarní záznam druhu pro JČ byl 26. 3. 2011, Tchořovice (ST) [6548], 1 ex. (R. Muláček, ČSO 2017).

Konipas luční (*Motacilla flava*)

25. 8. 2016, rybník Řežabinec (PI) [6750], cca 60 ex. (J. Pykal, ČSO 2017).

9. 10. 2016, rybník Velký Tisý (JH) [6954], 1 ex. (M. Došlý a J. Kantorová, ČSO 2017).

Konipas luční je druhem, který se v pohnízdni době shromažďuje na společných nocovištích (Cepák in Kloubec et al. 2015). Až doposud v JČ nepřekračovaly počty ptáků na těchto shromaždištích hranici pěti desítek jedinců, např. 6. 9. 2014, rybník Podsedek (JH) [7055], cca 50 ex. (J. Cepák a P. Pithart, ČSO 2017; Cepák in Kloubec et al. 2015). Záznam konipase lučního z 9. 10. 2016 je nejpozdějším pro JČ (viz ČSO 2010, 2017, Cepák in Kloubec et al. 2015), dosavadní poslední podzimní pozorování pocházelo z konce září, 27. 9. 2004, rybník Dehtář (CB) [6951], 1 ex. (T. Had a J. Krafl, ČSO 2010).

Konipas citronový (*Motacilla citreola*)*

27. 5. 2016, PP Vltavský luh (PT) [7149], 1 M (J. Šimek a B. Kloubec, ČSO 2017), akceptováno FK pod č. j. 44/2016 (FK ČSO 2017).

4. 6. 2016, PP Vltavský luh (PT) [7149], 1 M (P. Brandl, ČSO 2017) nezasláno FK (FK ČSO 2017).

6. 6. 2016, Stožec-Dobrá (PT) [7149], 1 F v prvním roce života + 1 M v prvním roce života (L. Lešák, FK ČSO 2017), akceptováno FK pod č. j. 45/2016 (FK ČSO 2017).

6. 7. 2016, Stožec-Dobrá (PT) [7149], 1 M + 1 juv. (A. Steiner in litt., FK ČSO 2017), akceptováno FK pod č. j. 33/2016 (FK ČSO 2017).

Konipas citronový byl v JČ doposud zastížen jen pětkrát, vždy na jarním tahu (Hora in Kloubec et al. 2015). Záznamy z hnízdního období ve vhodném hnízdním prostředí ve Vltavském luhu a pozorování vzletného mláděte nasvědčují úspěšnému prvnímu zahnízdění druhu v JČ. Autoři prvního pozorování plánují celou situaci podrobně popsat v samostatném článku v časopise Sylvia (B. Kloubec in litt.), proto zde není rozebírána podrobněji.

Konopka žlutozobá (*Carduelis flavirostris*)

8. 1. 2016, Adamov (CB) [6953], 2 ad., na krmítku (J. Riegert, ČSO 2017).

V JČ vzácně zaznamenávaný zimní host, z let 1970–2012 pochází pouze 21 pozorování (Hora in Kloubec et al. 2015). Od roku 2013 pozorována pouze jednou (viz ČSO 2017, JOK 2015), 14. 12. 2014, odkaliště MAPE (CB) [6852/6952], 12 ex. (J. Vondrka, JOK 2015).

Sněhule severní (*Plectrophenax nivalis*)

6. 2. 2016, Adamov (CB) [6953], 1 M + 5 F (J. Riegert, ČSO 2017).

V JČ vzácně zaznamenávaný zimní host, z let 1970–2012 pochází pouze 28 pozorování (Hora in Kloubec et al. 2015). Od roku 2013 pozorována pouze jednou (viz JOK 2015, ČSO 2017), 20. 2. 2014, Mirovice-Boješice (PI) [6450], 2 M (R. Muláček, ČSO 2017).

Komentovaná pozorování druhů kategorie C, D a E**Labuť černá (*Cygnus atratus*)**

1. 5. 2016, Lesní rybník, Sedlec (CB) [6951], 1 ex. (V. Kubelka, ČSO 2017).

8. 5. 2016, rybník Dehtář (CB) [6951], 1 ex. (J. Vaněk et al., ČSO 2017).

21. 5. 2016, rybník Klec (JH) [6854], 1 ex. (J. Bohdal in litt.).

Původem australský druh se dnes díky vysazení a únikům ze zajetí vyskytuje na různých místech světa. V některých územích má výskyt labutě černé invazivní charakter (Japonsko, USA, západní Evropa). V České republice bývá zjišťována téměř každoročně, v JČ vzácněji – zpravidla jen jednou za několik let (ČSO 2017). Vždy se jedná pravděpodobně o úniky od místních chovatelů.

Berneška velká (*Branta canadensis*)

19. 3. 2016, rybník Svět (JH) [7054], 2 ex. (P. Pavliska a H. Váchová, ČSO 2017).

21. 10. 2016 – 5. 1. 2017, Otava v Písku (PI) [6650], 1 ex. (ČSO 2017, JOK 2017).

Původně severoamerický druh, dnes vysoce problematický invazivní druh v západní a severní Evropě, odkud se rozšiřuje. V České republice bývá zjišťována pravidelně, na území JČ méně často – zaznamenána byla např. v letech 2009, 2014 a 2015 (ČSO 2017). Do budoucna nelze vyloučit zahnízdění, jako je tomu např. v Polsku a Rakousku (Meissner & Bzoma 2009, Berg & Walter 2014).

Husice šedohlavá (*Tadorna cana*)

3. 9. – 17. 11. 2016, okolí Vrbenských rybníků (Domin, Dasenský, Starý Houženský) (CB) [6952], 1 ex (ČSO 2017).

Druh původem z jižní Afriky. Jedinci zastižení v České republice zcela jistě pocházeli ze zajetí. Pozorování byli dosud pouze na vodní nádrži Rozkoš v roce 2004, vodní nádrži Jesenice u Chebu a na Mikulovsku v letech 2012 a 2015 (Šťastný & Hudec 2016, ČSO 2017). Z území JČ údaje doposud chyběly (Kloubec et al. 2015, ČSO 2017).

Plameňák (*Phoenicopterus* sp.)

15. 3. 2016, rybník Koclířov (JH) [6954], 1 ex., foto (J. Ševčík et al., ČSO 2017).

10.–13. 4. 2016, rybníky v okolí Ražic a Sudoměře (Řežabinec, Potočný, Nadvesný) (PI) [6750], 1 ex. (ČSO 2017).

V roce 2016 byl plameňák na území JČ pozorován pětkrát. V prvním případě byl nejprve určen jako p. americký (*P. ruber*), v pozdějších komentářích však jako kříženec tohoto druhu s p. chilským (*P. chilensis*). Tento jedinec údajně pochází z oblasti Bavorska a západního Rakouska, kde se již asi 20 let pohybuje, a to nejčastěji společně se třemi plameňáky chilskými a jedním plameňákem růžovým (*P. roseus*). V Bavorsku tento kříženec, údajně v páru s plameňákem chilským, zahnídl a vyvedl mládě (Zach 2015, komentáře na ČSO 2017). V případě čtyř pozorování plameňáků na Písecku byl pozorovaný jedinec vždy určen jako plameňák chilský. Je možné, že se jednalo o stejného jedince, nebo příslušníka stejné populace, o které se zmiňuje Horňáková v komentáři k pozorování z 15. března (J. Ševčík, ČSO 2017).

Orel východní (*Haliaeetus pelagicus*)

12. 5. 2015, Horusický rybník (TA) [6854], 1 ex. bez kroužků v hejnu se 4 mladými orly mořskými, foto (J. a V. Hláskovi in litt.).

22. 12. 2016, rybník Velký Tisý (JH) [6954], 1 ad., foto (M. Frencl, ČSO 2017).

24. 12. 2016, rybník Koclířov (JH) [6954], 1 ex. ve skupině minimálně 20 orlů mořských (J. Bohdal in litt., obr. 6 v barevné příloze 7).

25. 12. 2016, rybník Velký Tisý (JH) [6954], 1 ad. (J. Bohdal in litt.).

4. 2. 2017, rybník Koclířov (JH) [6954], 1 ad. (J. Bohdal in litt.).

V únoru 2016 byl zjištěn taktéž na Přerovsku, další nálezy z července 2015 a února 2016 pocházejí z Maďarska (ČSO 2017). Druh byl recentně dále pozorován v Dánsku, Velké Británii a Švédsku, což by naznačovalo výskyt více jedinců v Evropě (P. Brandl, ČSO 2017). V případě pozorování z České republiky se pravděpodobně jedná o jedince, kteří unikli v roce 2013 ze ZOO Praha. Tomu by odpovídala i absence kroužků na fotografiích – ptáci byli označeni pouze čipem (P. Brandl, ČSO 2017) a odhad věku jedince ze dne 12. 5. 2015 provedený na základě detailních fotografií.

Hrdlička chechtavá (*Streptopelia roseogrisea*)

10. 6. 2016, areál firmy Pro Doma, mezi Vrátem a Českými Budějovicemi (CB) [7053], 1 M, tok na osvětlení (B. Kloubec in litt.).

Po nálezu 1–2 ex. u Kožlí (PI) [6650] z 12. 9. 2015 (P. Brandl, ČSO 2017) jde o druhý záznam tohoto druhu na území JČ. Hrdlička chechtavá je zřejmě často chována a uniká ze zajetí. Může být zaměňována s příbuznými druhy a přehlížena. V ostatních částech České republiky je nalézána opakovaně (ČSO 2017).

Holoubek diamantový (*Geopelia cuneata*)

29. 7. – 17. 11. 2016, hřbitov u sv. Václava, Strakonice (ST) [6749], celkem 8 pozorování 1 ex. (ČSO 2017).

V České republice byl již zaznamenán v Přerově, v červenci 2014 (A. Goebel, ČSO 2017), z JČ však záznam doposud chyběl. S jistotou se jednalo o únik ze zajetí. Nedaleko místa nálezů se konají schůze chovatelů (M. Felbáb, ČSO 2017).

Aktuální doplňky k dříve publikovaným pozorováním

Tři pozorování z roku 2014, která byla publikována (Kubelka 2015) jako dosud nezaslaná a neschválená pozorování FK ČSO, byla následně zamítnuta. Jedná se o kání bělochvostou (*Buteo rufinus*) od Vlachova Březí (PT), jejíž pozorování bylo zamítnuto pro možnou záměnu s kání lesní (*Buteo buteo*), o pozorování rybáka černozobého (*Gelochelidon nilotica*) z rybníka Koclířov (JH), zamítnuté z důvodu nedostatečného popisu i dokumentace, a o pozorování dvou budníčků zelených (*Phylloscopus trochiloides*) z Písku (PI), při kterém pravděpodobně došlo k záměně druhu (Vavřík 2016). Dále hnízdění vln pestrých (*Merops apiaster*) u Českého Vrbného na Českobudějovicku v roce 2015 (Kubelka 2015), muselo být po opětovném přezkoumání přeřazeno z kategorie prokazané do kategorie pravděpodobné hnízdění. Vzhledem k pochybnostem k velmi časnému pozorování vzletných mláďat (12. 6. 2015), které je v českých podmínkách málo pravděpodobné (Hudec & Šťastný 2005), bylo pozorování s autorem opětovně diskutováno. Ukázalo se, že určení vzletných ptáků nebylo jednoznačné, mohlo se stále jednat o dospělé ptáky, a proto není možné toto hnízdění považovat za prokazané (J. Šebestian in verb.).

Poděkování

Děkujeme členům Jihočeského ornitologického klubu i dalším ornitologům za poskytnutá pozorování a doplňující informace. Jiřímu Šírkovi vděčíme za informace o aktuálních rozhodnutích Faunistické komise ČSO a M. Pakandlovi za pomoc s vyhledáváním informací v databázi pozorování Skupiny pro výzkum a ochranu bahňáků (SVOB) v České republice. Ke zlepšení finální verze článku přispěli svými připomínkami tři anonymní recenzenti a editor Petr Lepší.

Literatura

- Andreska J. (2017): Dobří jeřábi se vrací. – Vesmír, on-line článek z 18. 1. 2017. – URL: <http://vesmir.cz/2017/01/18/dobri-jerabi-se-vraceji> (přístup: 19. 2. 2017).
- Ashoori A. & Barati A. (2013): Breeding success of Black-crowned Night Heron (*Nycticorax nycticorax*), Little Egret (*Egretta garzetta*) and Cattle Egret (*Bubulcus ibis*) (Aves: Ardeidae) in relation to nest height in the South Caspian Sea. – Italian Journal of Zoology 80: 149–154.
- Bachir A. S., Barbaud Ch., Doumandji S. & Hafner H. (2008): Nest site selection and breeding success in an expanding species, the Cattle Egret *Bubulcus ibis*. – Ardea 96: 99–107.
- BBC (2008): First cattle egrets breed in UK. – URL: http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/england/somerset/7521476.stm (přístup: 19. 2. 2017).
- Berg H.-M. & Walter D. (2014): Erste Freilandbrut der Kanadagans (*Branta canadensis*) in Niederösterreich – Vogelkundliche Nachrichten aus Ostösterreich 25(1–4): 63–67.
- Birding.hu (2017): Birding.hu: Magyar terepmadarászok honlapja. – URL: <http://birding.hu> (přístup: 27. 2. 2017).
- BirdLife International (2004): Birds in Europe: population estimates, trends and conservation status. – BirdLife International, Cambridge, 374 p.
- BirdLife International (2015): European Red List of Birds. – Office for Official Publications of the European Communities, Luxembourg.
- BirdLife International (2017): Species factsheet: *Bubulcus ibis*. – URL: <http://datazone.birdlife.org/species/factsheet/cattle-egret-bubulcus-ibis> (přístup: 21. 2. 2017).
- BOU [British Ornithologists' Union] (2013): The British List: a checklist of birds of Britain. 8th ed. – Ibis 155: 635–676.
- Brandl P. & Šimek J. (1995): Faunistická pozorování v České republice (1993–1994). – Zprávy ČSO 41: 21–31.
- Calla (2017): Jihočeské pískovny. – URL: <http://www.calla.cz/piskovny/aktuality.php> (přístup: 27. 2. 2017).
- Cepák J. & Klvaňa P. (2009): Zpráva kroužkovací stanice Národního muzea za rok 2008. – Kroužkovatel 8: 1–22.
- Cepák J. (2003): Hnízdění vlny pestré (*Merops apiaster*) v jižních Čechách. – Zprávy ČSO 57: 48–49.
- Cramp S. & Simmons K. E. L. (eds) (1983): Handbook of the Birds of Europe, the Middle East and North Africa: The Birds of the Western Palearctic, Volume III: Waders to Gulls. – Oxford University Press, Oxford, 913 p.
- Cramp S. (1988): Handbook of the Birds of Europe the Middle East and North Africa: The Birds of the Western Palearctic. Volume 5. Tyrant Flycatchers to Thrushes. – Oxford University Press, Oxford, 1063 p.

- Crosby G. T. (1972): Spread of the Cattle Egret in the Western hemisphere. – *Bird Banding* 43: 205–212.
- Čamlík G., Berka P. & Škorpíková V. (2015): Monitoring vlhy pestré (*Merops apiaster*) na jižní Moravě v roce 2015 a jeho výsledky. – In: Anonymus, Metody a výsledky výzkumu ptačích populací VI, p. 16, Pardubice 15.–18. 10. (sborník abstraktů).
- Černý W. (1940): I. ornitologická zpráva z Hydrobiologické stanice na Inářských rybnících za rok 1937–1939. – *Sylvia* 5(2): 17–21.
- ČSO & ČZU [Česká společnost ornitologická & Česká Zemědělská Univerzita] (2017): Průběžné výsledky Atlasu hnízdního rozšíření ptáků ČR 2014–2017. – URL: http://birds.cz/ČSO 2017/atlas_nest_map.php (přístup: 18. 2. 2017).
- ČSO [Česká společnost ornitologická] (2010): Vaše pozorování. – URL: <http://www.cso.cz/index.php?birds=1> (přístup: 19. 2. 2017).
- ČSO [Česká společnost ornitologická] (2017): Databáze pozorování ptáků. – URL: <http://birds.cz/ČSO 2017/> (přístup: 19. 2. 2017).
- Dragonetti M. & Giovacchini P. (2009): Aspects of breeding biology of Cattle Egret *Bubulcus ibis* in a Grosseto province colony (Tuscany, central Italy). – *Avocetta* 33: 199–204.
- FK ČSO [Faunistická komise ČSO] (2017): Přehled akceptovaných pozorování. – URL: <http://fkcsoc.cz/> (přístup: 19. 2. 2017).
- Gahura V. (2010): Historie hnízdění kolihy velké (*Numenius arquata*) na jižní Moravě. – *Crex* 30: 108–126.
- Havlíček J. & Kubelka V. (2015): Hnízdění pisly čáponohé v jižních Čechách v roce 2014. – In: Kubelka V. (ed.), Zajímavá a vzácná ornitologická pozorování v jižních Čechách II., p. 79–80, Sborn. Jihočes. muz. v Čes. Budějovicích, Přír. vědy 55, České Budějovice.
- Hilaluddin, Shah J. N. & Shawl T. A. (2003): Nest site selection and breeding success by Cattle Egret and Little Egret in Amroha, Uttar Pradesh, India. – *Waterbirds* 26: 444–448.
- Hora J., Čihák K. & Kučera Z. (eds) (2015): Monitoring druhů přílohy I směrnice o ptácích a ptačích oblastí v letech 2008–2010. – *Příroda*, Praha, 33: 1–489 pp.
- Horál D., Hort L. & Kloubec B. (1998): Prokázání hnízdění puštíka bělavého (*Strix uralensis*) na Šumavě v roce 1998. – *Buteo* 10: 115–120.
- Hudec K. & Šťastný K. (eds) (2005): Fauna ČR. Ptáci – Aves 2/I a II. – Academia, Praha, 1203 p.
- Charalambidou I. & Guceľ S. (2013): First record of mixed-species heron colony: Cattle Egret (*Bubulcus ibis*), Squacco Heron (*Ardeola ralloides*) and Little Egret (*Egretta garzetta*) breeding at Famagusta freshwater lake in Cyprus. – *Sains Malaysiana* 42: 1425–1430.
- JOK [Jihočeský ornitologický klub] (2017): Databáze faunistických pozorování členů Jihočeského ornitologického klubu. – Ms. [Depon. in: Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích, L. B. Schneidera 6, České Budějovice 7.]
- Kempnaers B. & Valcu M. (2017): Breeding site sampling across the Arctic by individual males of a polygynous shorebird. – *Nature* 541: 528–531.
- Kloubec B. (1997): Dosavadní výsledky projektu reintrodukce puštíka bělavého (*Strix uralensis*) v Národním parku Šumava. – *Buteo* 9: 115–122.
- Kloubec B., Bufka L. & Obuch J. (2005): Puštíky bělavé (*Strix uralensis*) na Šumavě: nárůst populace, další prokázání hnízdění a poznatky o skladbě potravy. – *Buteo* 14: 69–75.
- Kloubec B., Hora J. & Šťastný K. (eds) (2015): Ptáci jižních Čech. – Jihočeský kraj, České Budějovice, 639 p.
- Krebs E. A., Riven-Ramsey D. & Hunte W. (1994): The colonization of Barbados by Cattle Egrets (*Bubulcus ibis*) 1956–1990. – *Colonial Waterbirds* 17: 86–90.
- Kubelka V. (ed.) (2014): Zajímavá a vzácná ornitologická pozorování v jižních Čechách v letech 2012–2013. – Sborn. Jihočes. muz. v Čes. Budějovicích, Přír. vědy 54: 191–207.
- Kubelka V. (ed.) (2015): Zajímavá a vzácná ornitologická pozorování v jižních Čechách II. – Sborn. Jihočes. muz. v Čes. Budějovicích, Přír. vědy 55: 75–91.
- Kubelka V. (ed.) (2016): Zajímavá a vzácná ornitologická pozorování v jižních Čechách III. – Sborn. Jihočes. muz. v Čes. Budějovicích, Přír. vědy 56: 105–118.
- Kubelka V. & Kadava L. (2014): Neúspěšný rok 2013 pro břehouše černoocasého (*Limosa limosa*) a jeho současný stav v České republice. – *Vanellus* 9: 43–53.
- Kubelka V. & Pykal J. (2012): Hnízdění vzácných bahňáků na Českobudějovicku v první dekádě 21. století s významným rokem 2007. – Sborn. Jihočes. muz. v Čes. Budějovicích, Přír. vědy 52(Suppl.): 7–21.
- Kubelka V. & Pykal J. (2016): Potřebujeme epitať pro jihočeské chocholouše obecné? – In: Kubelka V. (ed.), Zajímavá a vzácná ornitologická pozorování v jižních Čechách III, p. 113–116, Sborn. Jihočes. muz. v Čes. Budějovicích, Přír. vědy 56, České Budějovice.

- Kubelka V., Malina J., Bureš J. & Šálek M. (2016): Velikost vajec jihočeských břehoušů černoocasých (*Limosa limosa*) v kontextu sedmi evropských a asijských populací. – *Vanellus* 11: 46–51.
- Lesku J. A., Rattenborg N. C., Valcu M., Vyssotski A. L., Kuhn S., Kuemmeth F., Heindrich W. & Kempenaers B. (2012): Adaptive sleep loss in polygynous Pectoral Sandpipers. – *Science* 337: 1654–1658.
- Lučan R. (2014): Zkušenosti s cíleným odchytom bekasin větších (*Gallinago media*). – *Vanellus* 9: 35–38.
- Martínez-Vilalta A., Motis A. & Kirwan G. M. (2017): Cattle Egret (*Bubulcus ibis*). – In: del Hoyo J., Elliott A., Sargatal J., Christie D. A. & de Juana E. (eds), *Handbook of the Birds of the World Alive*, Lynx Edicions, Barcelona. – URL: <http://www.hbw.com/node/52697> (přístup: 19. 2. 2017).
- McKilligan N. G. (1997): A long term study of factors influencing the breeding success of the Cattle Egret in Australia. – *Colonial Waterbirds* 20: 419–428.
- Meissner W. & Bzoma S. (2009): First broods of the Canada Goose *Branta canadensis* in Poland and problems involved with the growth of its population in the world. – *Notatki Ornitologiczne* 50: 21–28.
- Pajero D., Sánchez-Guzmán J. M. & Avilés J. M. (2001): Breeding biology of the Cattle Egret *Bubulcus ibis* in southwest Spain. – *Bird Study* 48: 367–372.
- Palatitz P., Fehérvári P., Solt S. & Horváth É. (2015): Breeding population trends and premigration roost site survey of the Red-footed Falcon in Hungary – *Ornis Hungarica* 23(1): 77–93.
- Petry M. V. & Da Silva Fonseca V. S. (2005): Breeding success of the colonist species *Bubulcus ibis* (Linnaeus, 1758) and four native species. – *Acta Zoologica* 86: 217–221.
- Pykal J. (2013): Průtah jeřábů popelavých. – *Ptačí svět* 20(2): 9.
- Ramo C., Aguilera E., Figuerola J., Máñez M. & Green A. J. (2013): Long-term population trends of colonial wading birds breeding in Doñana (SW Spain) in relation to environmental and anthropogenic factors. – *Ardeola* 60: 305–326.
- Schröpfer L. & Růžek P. (2001): Rozšíření a hnízdní hustota krkavce velkého (*Corvus corax*) v severovýchodní části okresu Domažlice a poznámky k hnízdní biologii tohoto druhu v západní části Čech. – *Erica* 9: 175–184.
- Snow D. W. & Perrins C. M. (1998): *The Birds of the Western Palearctic. Concise Edition. Volume 2. Passerines.* – Oxford University Press, New York, 1009–1694 p.
- Šťastný K. & Hudec K. (2011): *Fauna ČR. Ptáci 3/II.* – Academia, Praha, 649–1189 p.
- Šťastný K. & Hudec K. (eds) (2016): *Fauna ČR. Ptáci – Aves 1.* – Academia, Praha, 790 p.
- Šťastný K., Bejček V. & Hudec K. (2006): *Atlas hnízdního rozšíření ptáků v České republice 2001–2003.* – Aventinum, Praha, 463 p.
- Thompson C. F., Lanyon S. M. & Thompson K. M. (1982): The Influence of Foraging Benefits on Association of Cattle Egrets (*Bubulcus ibis*) with Cattle. – *Oecologia* 52: 167–170.
- Van Gils J., Wiersma P., Christie D. A. & Kirwan G. M. (2017): Pectoral Sandpiper (*Calidris melanotos*). – In: del Hoyo J., Elliott A., Sargatal J., Christie D. A. & de Juana E. (eds), *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. – URL: <http://www.hbw.com/node/53933> (přístup: 19. 2. 2017).
- Vavřík M. (2016): Zpráva Faunistické komise ČSO za rok 2015. – *Sylvia* 52: 67–86.
- Veselý J. & Kubelka V. (2015): Tokající bekasina větší (*Gallinago media*) na Zbudovských blatech na Českbudějovicku. – *Vanellus* 10: 122–123.
- Zach P. (2015): Wilde Flamingos brüten am Rötelseeweiher. – URL: <http://www.mittelbayerische.de/region/cham/gemeinden/cham/wilde-flamingos-brueten-am-roetelseeweiher-22798-art1290063.html> (přístup: 27. 2. 2017).
- Žďárek P., Koza V. & Kubelka V. (2015): Bahnáči – od běžných druhů po nejvzácnější zatoulance – čím jsou výjimeční a jak je určovat? – *Vanellus* 10: 9–34.

Adresy autorů dílčích komentářů:

- Bohuslav Kloubec, AOPK ČR, regionální pracoviště Jižní Čechy, Správa CHKO Třeboňsko, Valy 121, CZ – 379 01 Třeboň, e-mail: bohuslav.kloubec@nature.cz
- Jiří Pykal, Bezděkovská 427, CZ – 386 01 Strakonice, e-mail: pykal.jiri@seznam.cz

Došlo: 28. 2. 2017
Přijato: 10. 8. 2017

Obr. 1 – Jedna ze čtyř dospělých volavek rusohlavých (*Bubulcus ibis*) sbírající potravu v blízkosti dobytka na pastvině u Zajícovského rybníka na Českobudějovicku (foto V. Kubelka 2. 5. 2016).

Fig. 1 – One of the four Cattle Egrets (*Bubulcus ibis*) foraging nearby cattle on the pasture next to Zajícovský pond near České Budějovice town (photo by V. Kubelka 2. 5. 2016).

Obr. 2 – Volavka rusohlavá (*Bubulcus ibis*) v hnízdním šatě (růžový kořen zobáku) na ostrůvku Nového Vrbenského rybníka, zřejmě na svém budoucím hnízdišti (foto Z. Ondrášek 7. 5. 2016).

Fig. 2 – Cattle Egrett (*Bubulcus ibis*) in breeding plumage (pink base of the bill) on island in Nový Vrbenský pond, apparently future breeding ground (photo by Z. Ondrášek 7. 5. 2016).

Obr. 3 – Část hejna asi 80 jeřábů popelavých (*Grus grus*), zastižených při sběru potravy mezi NPR Velký a Malý Tisý a Lomnicí nad Lužnicí (foto J. Ševčík 29. 10. 2016).

Fig. 3 – Part of the 80 individuals flock of Common Crane (*Grus grus*) feeding between Velký a Malý Tisý National Nature Reserve and Lomnice nad Lužnicí town (photo by J. Ševčík 29. 10. 2016).

Obr. 4 – Mladý jespák skvrnitý (*Calidris melanotos*) při sběru potravy se dvěma bekasinami otavními (*Gallinago gallinago*) na Knížecím rybníce (foto J. Kopecký 29. 9. 2016).

Fig. 4 – Juvenile Pectoral Sandpiper (*Calidris melanotos*) foraging with two Common Snipes (*Gallinago gallinago*) at Knížecí pond (photo by J. Kopecký 29. 9. 2016).

Obr. 5 – Dospělá volavka vlasatá (*Ardeola ralloides*) na Novém Vrbenském rybníku (foto V. Kubelka 15. 7. 2016).

Fig. 5 – Adult Squacco Heron (*Ardeola ralloides*) at Nový Vrbenský pond (photo by V. Kubelka 15. 7. 2016).

Obr. 6 – Subadultní orel východní (*Haliaeetus pelagicus*) se třemi mladými orly mořskými (*Haliaeetus albicilla*) na rybníce Velký Tisý (foto J. Bohdal 25. 12. 2016).

Fig. 6 – Subadult Pelagic Eagle (*Haliaeetus pelagicus*) with tree juveniles of White-tailed Eagle (*Haliaeetus albicilla*) at Velký Tisý pond (photo by J. Bohdal 25. 12. 2016).

Obr. 7 – Dospělá vlha pestrá (*Merops apiaster*) s čerstvě vzletným mládětem v pískovně u Třebče na Českobudějovicku (foto J. Bohdal 25. 8. 2015).

Fig. 7 – Adult of European Bee-eater (*Merops apiaster*) with freshly fledged juvenile in sandpit near Třebeč village in České Budějovice district (photo by J. Bohdal 25. 8. 2015).

Obr. 8 – Pěnice vousatá (*Sylvia cantillans*) odchycená do sítě při kroužkování v rámci projektu RAS na rybníce Velký Potočný u obce Kestřany na Písecku, první zjištění druhu v České republice (foto J. Šebestian 11. 5. 2016).

Fig. 8 – Subalpine Warbler (*Sylvia cantillans*) mist netted during RAS ringing action next to Velký Potočný pond near Písek town, first record of the species in the Czech Republic (photo by J. Šebestian 11. 5. 2016).